

IPARI SZAKKÖNYVTÁR

1

KÖZIGAZGATÁSI ISMERETEK

IPAROSOK SZÁMÁRA

IPARÜGYI MINISZTER MEGBÍZÁSÁBÓL KIADJA
ANFOLYAMOK ORSZÁGOS VEZETŐSÉGE

~~3/4~~
~~1/2~~
1/2
1/2

IPARI SZAKKÖNYVTÁR

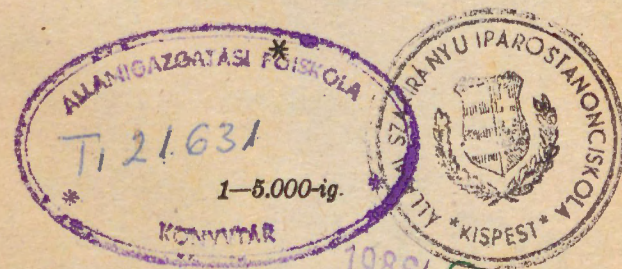
1

KÖZIGAZGATÁSI ISMERETEK

IPAROSOK SZÁMÁRA

*

ÖSSZEÁLLÍTOTTA:
AZ IPARI SZAKKÖNYVTÁR SZERKESZTŐBIZOTTSÁGA

1986/2

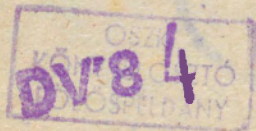
A Magyar Iparügyi Minisiter megbízásából kiadja
AZ IPARI TANFOLYAMOK ORSZÁGOS VEZETŐSÉGE
Budapest, VIII., József-körút 6.

BEVEZETŐ.

Az életnek nincsen olyan jelensége, amely a közigazgatással valamilyen kapcsolatba ne kerülne. Az állami közigazgatás területe igen nagy, az állami életet igen sok jogszabály irányítja, a jogszabályok terjedelme akkora, hogy valamennyit ismerni egy ember elméje sem képes.

Az emberi életet szabályozó jogszabályok igen terjedelmes törvényekben és rendeletekben szét-szórva találhatók. Az iparosnak azonban elsőrendűen fontos, hogy az őt érdeklő ipari jogszabályokat ismerje, legalább is annyira, hogy bizonyos esetekben a jogszabályok legfontosabb rendelkezéseivel tisztában legyen és a felmerült kérdésre vonatkozó jogszabályt megtalálja.

ALTALANOS KÖZJOGI ÉS KÖZIGAZGATÁSI ALAPISMERETEK.

Mi az állam és mi az állam célja?

Az állam meghatározott területen élő nép akarat- és cselekvőképességgel bíró közössége. Célja, hogy az államalkotó népesség erkölcsi, anyagi és kulturális fejlődése biztosíttassék.

Melyek az állam alkotó elemei?

Az államnak 3 alkotóeleme van: 1. a terület, 2. a nép és 3. a főhatalom.

Ki áll a magyar állam élén?

A magyar állam élén a köztársasági elnök áll. A köztársasági elnököt az országgyűlés négy évre választja.

Országgyűlés, nemzetgyűlés.

A német megszállás megszűnése óta két törvény szabályozta már a nemzetgyűlési, illetőleg országgyűlési választásokat: az 1945. évi VIII. tc. és az 1947. évi XXII. tc.

Az előbbi törvény a nemzetgyűlési választásokról szól, az utóbbi kimondja, hogy az 1945. évi VIII. tc. értelmében megtartott választások alapján meg-

alakult nemzetgyűlés megbízatásának megszűnésével a nemzetgyűlés jogköre az egykamarás országgyűlésre száll át.

Az országgyűlés összehívására és berekesztésére a köztársasági elnök jogosult.

Az országgyűlés megbízatása összeülésétől számított 4 évre szól.

Országgyűlési választójoga van minden magyar állampolgárnak, aki 20. életévét betöltötte, vagy a választói névjegyzék összeállításának évében betölti, feltéve, hogy a névjegyzék összeállítása május 1. napján lakóhelye Magyarország területén van.

Hányféle ágazata van az államhatalomnak?

Az államhatalom egységes és oszthatatlan, mégis a hatalom megnyilvánulása 3 ágra oszlik:

1. törvényhozó,
2. végrehajtó,
3. bírói hatalomra.

A törvényhozó hatalom az államnak jogszabályt alkotó működése. Ezt a működést az állam az országgyűlés útján fejtí ki.

Az állam a végrehajtói hatalmat a felelős magyar minisztérium útján gyakorolja az alája rendelt közigazgatási szervek útján.

A bírászkodás az az állami funkció, amelynek útján az állam polgárainak cselekedeteit felülbírálja a jog szempontjából. Tehát bírói tevékenykedést jogalkalmazó tevékenykedésnek is lehet nevezni.

Melyek a végrehajtói hatalom (állami közigazgatás) szervei?

A végrehajtó hatalommal felruházott közigazgatási szervek három fokon járnak el: ezeket első, második, vagy harmadfokú általános közigazgatási hatóságoknak nevezzük. Ezek egyúttal iparhatóságok is.

I. fokon (kis- és nagyközségben) a járási főjegyző, megyei városban a polgármester, törvényhatósági jogú városban a megbízott tisztviselő, Budapesten a kerületi előljáró

II. fokon a vármegyékben az alispán, törvényhatósági jogú városokban és Budapest Székesfővárosban a polgármester.

III. fokon az illetékes miniszter.

Mi a jog?

A jog azoknak az életviszonyokat rendező jogszabályoknak összessége, amelyeknek célja, hogy az emberek békés együttélése biztosíttassék és amelyeknek megtartását valamely hatalom kényszer (büntetés) alkalmazásával biztosítani képes. A jogszabálynak két megjelenési alakja van:

1. szokásjog,
2. írottjog.

Mi a szokásjog?

Az a le nem írt jogszabály, amelyet az állampolgárok huzamos időn keresztül, hasonló körülmények között következetesen alkalmaznak, és amelyet a hatóságok az egyes vitás kérdéseknél jogként elismernek.

Mi az írottjog?

Szövegezett jogszabály. Írott jog.

1. törvény,
2. kormányrendelet,
3. miniszteri rendelet,
4. helyhatósági szabályrendelet.

Mi a törvény?

Törvénynek nevezzük azt a jogszabályba foglalt legfőbb állami akaratmegnyilvánulást, amelyet a

törvényesen összehívott és egybegyűlt országgyűlés szabályosan elfogadott, a köztársasági elnök kihirdetett, záradékkal ellátott és amelyet kellő módon közzétettek.

A törvény a legerősebb jogszabály, amely minden más jogszabályt megváltoztathat és amellyel semmi más jogszabály nem állhat ellentétben, kivéve a szokásjogot.

Mi a rendelet?

A rendelet a végrehajtó hatalom főszerveitől, a kormánytól vagy az egyes miniszterektől eredő állami akaratnyilvánítás.

A rendelet és a puszta közigazgatási intézkedés között a különbség az, hogy a rendeletben mindig általános szabályozás van, a közigazgatási intézkedésben pedig csak egy meghatározott esetre szóló akaratnyilvánítás.

A rendelet nem változtathatja meg a törvény szabályait, azonban a törvény és a vele egyenrangú szokásjog hatályon kívül helyezheti a rendeletet.

Helyhatósági szabályrendelet.

Két csoportra oszlik:

1. törvényhatósági,
2. községi szabályrendeletre.

A törvényhatósági szabályrendeletek a megyei és városi törvényhatóságok közgyűlései, a községit pedig a községi képviselőtestületek alkotják.

A szabályrendeletre jellemző, hogy érvényességükhöz mindég a felettes hatóságok jóváhagyása szükséges.

Melyek az iparhatóságok?

Ugyanazok, mint az általános közigazgatási hatóságok.

Mit nevezünk fokozatos fellebbvitelnek, vagy jogorvoslatnak?

Minden elsőfokú közigazgatási hatósági határozat ellen, amely jogkövetkezéssel jár a kézbesítéstől 15 napon belül jogorvoslati kérelem előterjesztésének van helye a következő magasabbfokú közigazgatási hatóságokhoz. Az illetékes szakminiszter határozata ellen jogorvoslati kérelem előterjesztésének helye nincsen.

Mi az az újrafelvételi kérelem?

Minden jogerősen eldöntött ügyben egy éven belül újrafelvételi kérelmet lehet előterjeszteni.

Hol kell előterjeszteni a jogorvoslati kérelmet?

Mindig annál a hatóságnál, amely az első véghatározatot hozta.

AZ IPARI KÖZIGAZGATÁS.

Melyek az iparüzés alaptörvényei?

Az ipar üzését és szervezetét szabályozó fontosabb törvényeink a következők:

Az 1872. évi VIII. tc. valósította meg hazánkban az iparszabadság elvét.

Az iparszabadság azt jelenti, hogy ipari foglalkozást mindenki szabadon folytathat, készítményei tárgyát, mennyiségét és helyét maga állapíthatja meg, szabadon határozhatja meg iparcikkei árát, szabadon szerződhetik munkásaival a munkafeltételekről.

Az iparüzésnek ez a teljesen szabadabb tétele káros következményekkel járt. Minthogy a törvény az iparostól képesítés igazolását nem követelte, ipartűztek olyanok is, akik iparukhoz nem is értettek. Elszaporodtak a kontárok. Ez a helyzet káros volt a fogyasztókra, de sértette a képzett iparosok érdekeit is.

Az 1884. évi XVII. tc. igyekezett orvosolni a bajokat. Ez továbbra is fenntartotta ugyan az iparszabadság elvét, de bizonyos megszorításokat tett. Egyes iparok önálló gyakorlását képesítés igazolásához kötötte, másokét engedélyhez, ismét másokét pedig képesítéshez és engedélyhez. Kézművesipart ezentúl önállóan csak az űzhetett, aki igazolta, hogy iparát maga, vagy üzletvezetője tanulóként meghatározott időn át tanulta és megfelelő időn át segédi gyakorlatot végzett. Ez a törvény teremtette meg az ipartestületeket is. Elrendelte, hogy a tanulószereződést az iparhatóságnál kell írásban megkötni és hogy az iparhatóság a tanulónak tanulóideje leteltekor bizonyítványt adjon. A segédek nyilvántartása és gyakorlatuk igazolására bevezette a munkakönyvet. Rendelkezett a tanulók iskoláztatásáról is.

Ugyanez a törvény egyes ipartelepek létesítését (tímár, szappanfőző, faggyúolvasztó, szegkovács, fűrésztelep, stb.) telepengedélyezési eljáráshoz köti, mert e telepek működése a környék lakóinak nyugalomát, vagy biztonságát veszélyezteti.

A kézművesiparosság érdekeit azonban még ez a törvény sem elégítette ki. Szükségessé vált tehát az ipartörvény kiegészítése.

Az 1922. évi XII. tc. volt az ipartörvény első kiegészítő törvénye.

Az 1922. XII. tc. a kézművesipar gyakorlását szigorúbb feltételekhez kötötte és az iparszabadság elvét még szűkebb határok közé szorította.

E törvény értelmében az iparok két nagy csoportját különböztetjük meg:

A) képesítéshez,

B) képesítéshez nem kötött ipar.

Mindkét csoport két alcsoportra oszlik:

1. iparigazolvány alapján gyakorolható,

2. iparendély alapján gyakorolható iparok csoportjára.

A képesítéshez kötött iparok csoportját az ipartörvény részletesen felsorolja. Ebbe a csoportba azok az iparok tartoznak, amelyek csak megfelelő szakképzés és hosszabb gyakorlat után sajátíthatók el. Ilyenek: az asztalos, bádogos, cipész, lakatos, stb.

Az engedélyhez kötött iparok (iparendély alapján gyakorolható iparok) csoportjába azok tartoznak, amelyek gyakorlásához a törvény a többi törvényes feltételen felül, a közbiztonság és a közegészség védelme érdekében, különös személyi megbízhatóságot kíván meg. Ilyenek: fogadói-, korcsma-, kávéházi-, gyógyárúnagykereskedői ipar, stb. Az egy folyószám alatt felsorolt iparok (pl. csizmadia, cipész) a rokoniparok.

A képesítéshez nem kötött, iparigazolvány alapján gyakorolható ipart nevezzük szabadiparnak. A szabadiparok közé tartoznak általában a kereskedések és az olyan iparcikket előállító foglalkozások, amelyekhez sem különös megbízhatóság, sem különös szakértelem nem szükséges.

Képesítéshez kötött ipar gyakorlására iparjogosítványt (iparigazolványt, vagy iparendélyt) csak az kaphat, aki az előírt szakképzettséget saját személyében igazolja. A szakképzettség hiányát szakképzett üzletvezető alkalmazásával pótolni nem lehet.

Az 1936. évi VII. tc. az ipartörvény második kiegészítése főként az ipari szakképzettség szempontjából jelent fejlődést. E törvény értelmében a képesítéshez kötött ipar gyakorlásához előírt szakképzettséget általában a tanulóidő eltöltésével, a segédvizsgálat letételével, az előírt segédi szaktávágó gyakorlat igazolása után pedig a mestervizsgálat letételével lehet megszerezni.

TANULOUGYEK.

Ki lehet iparostanuló?

Tanulóul az alkalmazható, aki 14. életévét betöltötte, az általános iskolát elvégezte és a választott

iparágra hatósági orvosi bizonyítvány szerint alkalmas. Alacsonyabb iskolai végzettségű tanulót, csak az iparhatóság engedélyével lehet alkalmazni. A lát-szerész, fogművesiparban, droguista üzletben és gyógyáru nagykereskedésben viszont csak magasabb iskolai végzettséggel alkalmazható tanuló (négy középiskolai végzettség, vagy az általános iskola 8 osztálya). Szülő saját gyermekét is alkalmazhatja iparostanulónak. Ezt az ipartestületnél be kell jelenteni.

Ki tarthat tanulót?

Tanulót csak az az önálló iparúzó tarthat, aki a szakmai képesítéssel saját személyében rendelkezik. Az 1936. évi VII. tc. a mesteri képesítést előírja. Tanulót tarthatnak azok is, akik régi jogon képesített üzletvezető útján folytatnak ipart, valamint a gyárüzemek is.

Melyik munkáltató nem tarthat tanulót?

Nem tarthat tanulót az a munkaadó, akit büntették, vagy az állam, vagy szemérem ellen, vagy nyereségvágyból elkövetett vétségért vagy alkalmazója ellen elkövetett testi sértés vétségéért jogerősen elítéltek, a büntetés kiállításától számított 3 évig, továbbá, akit az iparhatóság a tanulótartás jogától megfosztott (pl. a tanulók hiányos oktatása miatt). Nőtlen, özvegy, feleségétől elvált vagy különválva élő iparos háztartásában kiskorú női tanulónak nem adhat lakást és ellátást. Az iparhatóság megvonhatja a tanulótartási jogot attól az iparostól, aki tanulójával szemben ismételt súlyos kötelességmulasztást követett el, vagy aki tanulóját az iskola látogatásában akadályozta, s akit emiatt ismételt büntettek, vagy akivel szemben olyan tények merültek fel, amelyek következtében erkölcsi szempontból kell tanulótartásra alkalmatlannak tekinteni, továbbá akivel szemben a tanulónak segédi vizsgája alkalmával

ismételtlen megállapították, hogy a meg nem felelő vizsgaeredményt az ő kötelességmulasztása okozta, végül aki nem rendelkezik a tanuló kiképzéséhez szükséges műhelyi, illetőleg üzleti berendezéssel, vagy aki iparát akként folytatja, hogy a tanuló nem juthat az iparban kellő kiképzéshez. A tanulótartás jogának elvonása történhetik határozott vagy határozatlan időre.

Mikor és hol kell a tanszerződést megkötni?

A tanuló alkalmazásba vételét a munkaadó köteles 8 napon belül az ipartestületnél bejelenteni. Az alkalmazástól számított négy héten belül pedig ugyanott meg kell kötni a tanuló szerződését. Ez a négy hét próbaidő, de a tanulói időbe be kell számítani.

A tanszerződést az ipartestület előtt kell megkötni. Kiskorú tanuló szerződését az iparos és a szülő (gyám) köti meg. Tanszerződés az iparosképző iskolába való beiratás miatt csak április 1. és szeptember 30. között köthető. (E rendelkezés jelenleg fel van függesztve.)

A tanszerződésben milyen hosszú tanidőt kell, vagy lehet kötni?

A tanszerződésben kiköthető tanidő hosszúsága a tanuló iskolai képzettségétől függ.

A tanidő általában nem lehet 3 évnél rövidebb és 4 évnél hosszabb. Ez az időtartam azonban csak a legalacsonyabb iskolai képzettséggel rendelkező tanulókra vonatkozik.

Az a tanuló, aki az általános iskola 8 osztályát (középiskola, vagy polgári iskola 4. osztályát) sikerrel elvégezte, vagy 16. életévét betöltötte, csak 2-3 évig tartó;

aki valamely középiskola, vagy polgári iskola 6. osztályát elvégezte, 1 és fél évtől 2 és fél évig tartó;

s végül, aki érettségi bizonyítvánnyal rendelkezik, 1 évtől 1 és 1/2 évig tartó tanidőre van kötelezve.

A tanidőt lehet-e rövidíteni?

A tanítómester, továbbá a tanuló, vagy törvényes képviselőjének kérelmére az üzemi bizottság (üzemi bizalmi) hozzájárulásával az iparhatóság a tanidő egy részét elengedheti és a tanulót képzettségének megállapítása céljából a szerződésben kikötött tanidő eltelte előtt segédvizsgálatra bocsáthatja. A kialakult gyakorlat szerint a tanszerződésben kikötött tanidőnek legfeljebb egyötöd részét lehet elengedni.

Melyek az iparostanulók jogai és kötelességei?

Fizetéses szabadság jár a tanulónak, tartama évenként 4 hét (24 munkanap), lehetőleg az iskola nyári szünetében. A munkaadó köteles a szabadság idejét annak megkezdése előtt 8 nappal a tanulóval, az ipartestülettel és az iskolai idő alatt az iskola igazgatóságával közölni.

A tanuló szabadságába a betegségben töltött időt — hacsak nem a szabadság megkezdése után betegszik meg — betudni nem szabad.

Az iparostanulót a tanidő alatt kötelezettségek is terhelik. Köteles tanítómesterével szemben hűséget, tiszteletet és engedelmességet tanúsítani, a rábízott teendőket — munkaszeretettel és munkafegyelmet tanúsítva — lelkiismeretesen elvégezni és az iskolát pontosan látogatni.

A tanuló iskolamulasztásáért, aszerint, hogy kinél lakik a szülő, gyám vagy a munkaadó iparos felelős.

Mi a munkaadó kötelessége a tanulóval szemben?

A munkaadó köteles a tanulót iparának gyakorlati ismereteiben komoly igyekezettel, kellő körültekinté-

téssel kiképezni. A tanuló csak a választott iparához tartozó munkákkal foglalkoztatható. E foglalkozásnál különös figyelemmel kell lenni arra, hogy a tanuló a választott iparához tartozó összes ismereteket elsajátítsa. Köteles a munkaadó a tanuló egészségére ügyelni, őt kötelességtudásra nevelni, rendre oktatni, jótulajdonságait, hajlamait fejleszteni, művelődésre és az ipari munka szeretetére serkenteni és a tanulóra hátrányos bármely befolyást elhárítani, a tanuló bántalmazásától tartózkodni. Ha a tanulót lakással és étellel ellátja, egészséges, télen fűtött lakó- és hálóhelyiségről és elegendő mennyiségű tápláló élelemlről gondoskodni és a tanulónak vallása ünnepnapjain, annak gyakorlására megfelelő és elegendő időt biztosítani.

Hogyan bontható fel a tanulóviszony?

A tanulóviszony megszűnik, ha a tanuló meghalt, ha a munkáltató üzeme megszűnt, ha olyan ok, amely miatt a munkáltató tanulót nem tarthat bekövetkezett, ha a tanulóviszony a törvény, vagy a szerződés szerint befejeztetett, ha a munkaadó és tanuló a tanulóviszony felbontására nézve kölcsönösen megállapodnak.

Mikor lehet a tanulóviszonyt azonnali hatállyal felbontani?

A munkáltató a tanulóviszonyt rögtöni hatállyal felbonthatja, ha a tanuló a tanidő egynegyed részénél hosszabb időn át egyfolytában beteg, ha betegsége fertőző természetű és a betegség kórházi ápolással nem szüntethető meg, ha büntettért, állam ellen, nyereségvágyból, vagy szemérem ellen elkövetett vétségért jogerősen elítélik, ha két hónapnál hosszabb szabadságvesztés büntetés alá kerül, vagy javítóintézetit nevelését rendelik el, ha valami módon a szerződés kötésekort megtevésztette a munkaadót, ha a tanonc súlyos károkat okoz, ha munkáltató családja,

vagy munkatársai ellen törvénybe vagy közerkölcsbe ütköző cselekményt követ el, ha a tanuló jogellenesen négy héten át nem dolgozott.

A tanuló, illetőleg törvényes képviselője a tanulóviszonyt rögtöni hatállyal felbonthatja, ha a munkáltató a tanulószereződésben megállapított kötelességei ellen súlyosan vét, vagy kötelességei teljesítésében súlyos mulasztást követ el, ha a munkáltató az üzemtől egyfolytában két hónapnál hosszabb időn át távol volt és megfelelő helyettesítéséről nem gondoskodott, vagy ha üzemét, illetőleg annak azt a részét, amelyben folyó munka elsajátítása a tanuló célja, egyfolytában két hónapnál hosszabb ideig szüneteltette, ha a munkáltató, aki tanulóját lakással és étellel nem látja el, üzemét más községbe helyezi át, ha a munkáltató a tanulót testileg, vagy egyéb meg nem engedett módon fenyíti, ha a munkáltató családtagja, vagy alkalmazottja olyan betegségben szenved, amely a hatósági orvos által megállapítottan a tanuló egészségét vagy életét komolyan veszélyezteti, ha a műhely valamilyen oknál fogva, tanulóviszony közben kiképzésre huzamosabban alkalmatlanná válik.

Mind a tanuló, mind a munkáltató, vagy az iskola igazgatója kérheti az iparhatóságtól a tanulóviszonyok rögtöni hatállyal való felbontását, ha a tanuló a tanulóviszonyban való megmaradása a tanuló fejlődését, erkölcsét, egészségét, vagy életét veszélyezteti, avagy a tanuló az illető foglalkozás megtanulására, vagy folytatására alkalmatlan.

AZ IPAROSKÉPZŐ (IPAROSTANONC) ISKOLA.

A munkáltató köteles tanulóját a munkába lépéstől számított 3 (a legújabb rendelkezések szerint 8) napon belül az iparosképző iskolába beiratni, az iskolalátogatásra kötelezett tanulót iskolába járatni, őt az iskola pontos látogatására serkenteni és ebben ellenőrizni.

Az iskola pontos látogatásáért a munkáltató felelős, ha a tanuló nála lakik, vagy bár nem nála lakik, de a tanuló kellő ellenőrzésében mulasztás terheli. Ha a tanuló és szülője ugyanabban a városban lakik, a pontos iskolalátogatásért a szülő is felelős.

Az iparostanuló nagykorúságának eléréseig, de legfeljebb huszadik életéve betöltéséig köteles iskolát (tanfolyamot) látogatni.

Olyan iparostanulót, aki nagykorúvá lett, vagy huszadik életévét betöltötte, iskolalátogatására kötelezni nem lehet, de az iparosképző iskolába be kell iratni és az iskolai előképzettségének és tanulóviszonyának megfelelő iparosképző iskolai osztály szaktárgyaiból sikeres vizsgát köteles tenni. A vizsga feltételeit és szabályzatát az illetékes miniszter rendelettel állapítja meg.

Mikor lehet a tanuló iskoláztatása alól felmentést kérni?

Ha a tanuló nagymérvű szellemi vagy testi fogyatkozásban szenved s emiatt a rendes tanulókkal való együttes oktatás nála sikerrel nem járhat, az iparhatóság iparosképző iskola igazgatójának előterjesztésére a tanulót egészen vagy részben az iskola látogatása alól felmentheti.

A szabadkézi és mértani rajzoktatás alól az iskola II. osztályától kezdve felmentésnek van helye a kefekötő és ecsetkészítő, a kelme- és fonálfestő, a vegytisztító, a köteles, a hálókészítő, a kötszövő, a kövező, a mészáros és hentes, a kozmetikai, a molnár, nap- és esernyőkészítő, a nemez- és szövetsapka készítő, a reszelővágó, a sütő, a szappanos és gyertyamártó, a szita- és rostakészítő, a tetőfedő, a tímár, az üveges, a vendéglős, a kávé, a fogadós, a droguista és fehérneműtisztító ipari tanoncoknál.

A szaktárgyak (ipari könyvvitel és költségvetés, a szakrajz és szerkezet, technológia) alól felmentést

lehet kérni, ha a tanuló valamely állami vagy állami-
lag elismert szakintézetben az illető tárgyakat legalább
a tanonciskolában tanított mértékben sikerrel tanulta.

Felmenthető az iparosképző iskola látogatása alól
az olyan tanuló is, aki a tanulóviszony tartama alatt
valamely állami, vagy államilag elismert szaktanfolyam
rendes hallgatója lesz, ahol az iparosképző iskola tan-
anyagát pótló, vagy meghaladó ismereteket szerezhethet.
Ha azonban a tanuló erről a szaktanfolyamról ki-
marad, akkor az iparosképző iskolát kell látogatnia.

**Hogyan kell kérni az iparosképző iskola látogatása
alól való felmentést?**

A felmentésre irányuló kérelmet a tanuló beira-
tása alkalmával a szükséges okmányok felmutatásával
szóval, vagy írásban kell előterjeszteni a tanonciskola
igazgatósága útján az iparoktatási főigazgatóhoz. A
döntés megérkeztéig a tanuló iskolába járni köteles.

Mi a munkaadó kötelessége az iparosképző iskola látogatásával kapcsolatban?

A munkaadó köteles ellenőrizni, hogy a tanuló
rendszeresen jár-e iskolába? Erre a célra az iskola-
látogatási könyvecske szolgál, amelyet az iskolában
minden iskolai napon lebélyegeznek. Ahol ilyen látogatási
könyvecske nincs rendszeresítve, a munkaadó saját
érdekében jár el, ha az iskola igazgatójánál érdeklődik
tanulója iskolalátogatásai iránt.

Kell-e tandíjat fizetni az iparosképző iskolában?

Nem. Az iparosképző iskolát a község tartozik
fenntartani. Fenntarthatnak azonban iparosképző is-
kolát vállalatok, ipartestületek, stb. is, mely esetben
a tanuló ezekbe is beiratható.

Ki tartozik beszerezni a tanszereket?

A tanulók tanszereiről a munkaadó köteles gon-
doskodni. Az iparosképző iskola (tanfolyam) vezető-

sege a tanulókat a szükséges tanszerekkel elláthatja,
mely esetben a munkaadó a tanszerek tényleges be-
szerzési költségeit megtéríteni köteles. Ezek a költsé-
gek közadók módjára is behajthatók. A munkaadó-
nak azonban jogában áll a tanuló szülőjével, vagy
gyámjával a tanszerződésben úgy megállapodni,
hogy a tanszerek költségei a szülőt, vagy gyámot
terhelik. Az ilyen megállapodás esetében is azonban
a munkaadó köteles a tanuló tanítási eszközeit be-
szerezni.

Beszámít-e az iskolai oktatás a munkaidőbe?

Az iskola látogatására szükséges időt a fiatalok
tanulók napi munkaidejébe be kell számítani.

**A tanulómunkakiállításokkal és tehetségversenyekkel
kapcsolatban mi az iparos feladata?**

Ha akár az ipartestület, akár más hatóságok tan-
ulói munkakiállítást rendeznek, a jó munkaadónak
arra kell törekedni, hogy tanulója a kiállításon részt
vehessen. Ebből a célból lehetőség szerint lássa el jó
szakmai tanácsokkal a tanulót, adjon neki elegendő
időt a kiállítási darab elkészítésére, támogassa őt eset-
leges anyagokkal és igyekezzék lelkileg is odahatni,
hogy a tanuló a munkába legjobb tudását és igyeko-
zetét fektesse. Fel kell ébresztenie a tanulóban a nemes
versengés érzését. Ugyanez áll a tanulótehetség-
versenyekre is.

SEGÉDÜGYEK.

Mi a segédvizsgálat?

A tanuló leteltét a szerződés lejártá előtt
14 nappal be kell jelenteni az iparhatóságnál (ipartes-
tületnél). A bejelentéshez mellékelni kell a szerződést
és a tanuló iparosképző iskolai bizonyítványát. Az
iparhatóság (ipartestület) a tanuló leteltéről kapott
bejelentés alapján megállapítja, a segédvizsga idejét,

A vizsgát az ipartestület segédvizsgáló bizottsága ejti meg. A bizottság tagjai az ipartestületnek és az iparosiskola tantestületének egy-egy tagja és a szakszervezet részéről kiküldött egy tag, aki a tanuló iparágában mesterlevéllel, vagy a mestervizsgálat letételéhez szükséges kellékekkel rendelkezik.

Kit kell segédvizsgálatra bocsátani?

Segédvizsgálatra kell bocsátani azt a tanulót, aki a tanszerződésben kikötött tanidőt eltöltötte, vagy akinek hátralékos tanidejét az iparhatóság elengedte.

Lehet-e segédvizsgálatra bocsátani azt a személyt, aki nem volt tanulóként leszerződötve?

Azt, aki nem volt ugyan tanulóként leszerződötve, de munkakönyvvel igazolja, hogy valamely iparban az illető iskolai végzettsége szerint megállapított tanidő és az iparra előírt kötelező segédi szakbavágó gyakorlat együttes idejének négyötödén át szakbavágó munkát végzett, segédvizsgálatra kell bocsátani. A vizsgálat sikeres letétele esetén részére segédlevelet kell kiállítani.

Mi a segédvizsgálat célja?

A segédvizsgálat célja annak megállapítása, hogy a tanuló, vagy a munkakönyv alapján igazoltan szakbavágó gyakorlatot folytató személy a kérdéses iparban megszerezte-e azt az ügyességet, és azokat az ismereteket, amelyeket egy kezdő segédttől meg lehet kívánni.

Mi történik akkor, ha a tanszerződés kitöltése után segédvizsgálatra bocsátott tanuló a segédvizsgálaton nem felel meg?

Ha a segédvizsgálaton a tanuló kellő eredményt felmutatni nem tud, az ipartestület a segédlevelet oly értelmű záradékkal látja el, mely szerint a segéd, segédi szakbavágó gyakorlata 6—24 hónapig terjedő

idővel meghosszabbodik. E szerint a segéd nem az általánosan előírt segédi szakbavágó gyakorlat után bocsátható mestervizsgálatra, hanem csak a segédlevélben feltüntetett szakbavágó gyakorlat hozzáadásával megállapított segédi szakbavágó gyakorlat kitöltése után.

A sikertelen segédvizsgálatot pótvizsgálással lehet-e jóvátenni?

Az a segéd, aki az első segédvizsgálaton nem felelt meg, hat hónap elteltével újból jelentkezhet segédvizsgálatra és ha ezen kellő eredményt mutat fel, részére záradék nélküli segédlevelet kell kiadni.

A sikertelen segédvizsgálat alapján kiállított segédlevél jogosít-e segédi munkakönyv váltására?

Igen, éppen azért kell a mestervizsgálatra bocsátásnál a segédlevelet is bemutatni, hogy a mestervizsgáló bizottság megállapíthassa a segédvizsgálat sikeres, vagy sikertelen eredményét.

Annak, aki tanuló nem volt, de segédvizsgálatra bocsátott és a segédvizsgálaton nem felelt meg, ki kell-e állítani a segédlevelet?

Nem. De hat hónapi szakbavágó gyakorlat igazolása esetén újból megkísérelheti a segédvizsgálat letételét.

Mennyi a kötelező segédi szakbavágó gyakorlat?

A mestervizsgálathoz előírt segédi szakbavágó gyakorlat szempontjából az ipartörvény a képesítéshez kötött iparokat 2 csoportba osztja:

1. könnyebben elsajátítható,
2. nehezebben elsajátítható iparok csoportjára.

A könnyebben elsajátítható iparok csoportjában az előírt segédi szakbavágó gyakorlat 24 hónap.

A nehezebben elsajátítható iparok csoportjában a kötelező segédi szaktávágó gyakorlat 30 hónap. Ilyen nehezebben elsajátítható ipar: az asztalos, cipész, bádogos, fogmíves, lakatos, vízvezeték szerelő, kéményseprő stb.

MUNKAKÖNYV.

Mi a munkakönyv?

A munkakönyv az ipari munkavállaló személyazonosságát igazoló közokirat, amely a szaktávágó gyakorlat elvégzésének időtartamát és minőségét is igazolja.

Hol állítják ki a munkakönyvet?

A munkakönyvet a képzéshez kötött ipari foglalkozásra az illetékes ipartestület állítja ki. Egyéb munkakönyvet (segédmunkás, napszámos, stb.) részére) az elsőfokú közigazgatási hatóság ad ki.

Ki kaphat segédi munkakönyvet?

Segédi munkakönyvet az kaphat, aki segédlevéllel vagy valamely ipari szakiskola vagy tanfolyam bizonyítványával igazolja, hogy munkakönyv váltására jogosult. (Segédlevél alapján kiállított munkakönyv.)

Valamely képzéshez kötött ipari munkakörben való alkalmazására lehet-e munkakönyvet kiadni?

A 18. életév betöltése után bárki, bármely munkakörben való alkalmazás céljából kaphat munkakönyvet.

A 14. életévét betöltött, de a 18. életévét még be nem töltött személy csak képzéshez nem kötött iparban való alkalmazásra kaphat munkakönyvet.

Fiatalkorúak gyárakban való alkalmazás céljára csak az esetben kaphatnak munkakönyvet, ha erre való alkalmasságukat hatósági orvosi bizonyítvánnyal igazolják. Ezeknek a munkakönyveknek címlapjára rá kell vezetni: „A munkakönyv tulajdonosa hatósági orvosi bizonyítvány értelmében gyári munkára is alkalmazható.”

Mit kell tudni a munkakönyvről?

A munkakönyvet a munkavállaló a munkabábelépés alkalmával a munkaadónak átadni köteles. Az iparos munkakönyv nélkül senkit sem alkalmazhat. Más munkaadónál már munkaviszonyban álló alkalmazottat felvenni nem szabad. A munkaadó a munkavállaló belépésétől számított 14 napon belül köteles a munkakönyvet — képzéshez kötött ipari foglalkozás esetén — az ipartestületnél, vagy — gyári alkalmazásnál — az iparhatóságnál bemutatni köteles. A munkából való kilépést ugyancsak be kell jelenteni és a munkakönyvet be kell mutatni. A munkakönyvbe valótlán adatot beírni, vagy a kilépő alkalmazott munkakönyvét visszatartani nem szabad.

Ha a segéd más iparra kíván áttérni, az illető iparra megállapított teljes szaktávágó gyakorlatot kell elvégeznie?

A segéd szakmaváltoztatása esetén a mestervizsgáló bizottság a mestervizsgára bocsátás alkalmával az előző szakmában eltöltött tanulói időt és a segédidőből, ha a szakma megváltoztatása egészségi okokból történt, az új iparágra megállapított gyakorlatnak legfeljebb $\frac{2}{3}$ -át, ha pedig a szakmaváltoztatás más okból történt, az új iparágra megállapított szakirányú gyakorlati időnek $\frac{1}{3}$ részét beszámítja, de úgy, hogy a beszámított idő könnyebben elsajátítható iparoknál az első esetben 16, második esetben 8, nehezebben

elsajátítható iparoknál pedig 20, illetőleg 10 hónapnál több nem lehet. A szakmaváltoztatást az oknak és az időpontnak a munkakönyvbe történő bevezetése céljából az ipartestületnél be kell jelenteni.

Mit kell tudni a felmondásról?

A felmondási időt a kormányrendelet rendelkezéseinek figyelembevételével a kollektív szerződések szabályozzák.

Felmondás nélkül az alkalmazott azonnal történő elbocsátásának okait (bűncselekmény, az iparoson, vagy hozzátartozóján elkövetett súlyos sértés, a munkaadó vagy hozzátartozója részéről történt súlyos sértés, az iparos szerződészegése, életveszély, stb.) a kormányrendelet mindkét vonatkozásban részletesen felsorolja.

MESTERVIZSGÁLAT.

Mi a mestervizsgálat célja?

A mestervizsgálat sikeres letétele fejezi be az iparos szakmai kiképzését és adja meg egyúttal a jogot arra, hogy az iparos a képesítéshez kötött iparoknál az önálló iparúzéshez szükséges jogosítványt megszerezze.

A mestervizsgálat elméleti és gyakorlati anyagának elsajátítása és ismertetése biztosíték az önálló iparúzők szakmai és műveltségi színvonalának emelésére.

Ki tehet mestervizsgát?

Mestervizsgálatot tehet, aki igazolja, hogy a szükséges szakbavágó gyakorlattal rendelkezik. Aki a tanulóidő eltelte után segédvizsgálatot tett és mint segéd, könnyebben elsajátítható iparágaknál 24 hónap, nehezebben elsajátítható iparoknál 30 hónap szakbavágó gyakorlatot munkakönyvvel igazol.

Mestervizsgálatot tehet az is, aki tanulóviszony nélkül, de 18-ik életévének betöltése után tud meghatározott, de hosszabb idejű szakbavágó gyakorlatot ugyancsak munkakönyvvel igazolni. Ez a gyakorlat általában 3 évvel hosszabb, mint a tanulóviszonynál és segédi vizsgálat letétele után megkívánt szakbavágó gyakorlat.

Aki tanuló nem volt és szakbavágó gyakorlatot nem tud munkakönyvvel igazolni, de 18-ik életévének betöltése után a könnyebben elsajátítható iparokból 9, a nehezebben elsajátítható iparokban pedig 9 és fél évi szakbavágó gyakorlatot hatósági bizonyítvánnyal igazol.

Aki az illetékes miniszter által meghatározott szakiskola vagy szaktanfolyam sikeres elvégzését és az után előírt szakbavágó gyakorlatot igazolja.

Aki valamely képesítéshez kötött ipart már önállóan űz és más iparágra (rokonipar kivételével, mert arra vizsga nélkül áttérhet) akar áttérni. Ilyen esetben további szakbavágó gyakorlat igazolásától is az illetékes hatóságok eltekinthetnek.

Hadirokkantak, volt hadifoglyok, hadiözvegyek és állásukat saját hibájukon kívül elhagyottaknál rövidebb szakbavágó gyakorlat alapján kivételes méltányosságból is engedélyezhető a mestervizsga.

Azok az önálló iparosok, akik az 1936. VII. tc. életbelépése előtt (július 15.) előtt szereztek önálló iparúzésre iparjogosítványt, szakbavágó gyakorlat igazolása nélkül tehetnek mestervizsgálatot.

Hány részből áll a mestervizsga?

1. Írásbeli rész: Valamely szakbavágó munka rajzának tervének és költségvetésének elkészítése,
2. Gyakorlati rész: Az írásbeli vizsgán rajzban és tervben elkészített munka nagyobb jártasságot és

magasabb szakképzettséget igazoló részének elkészítése,

3. Elméleti rész: A vizsgázó általános ismereteinek megállapítása.

A mestervizsga letételére vonatkozó kérvényt sajátkezűleg kell megírni és a mestervizsgáló bizottsághoz címezve az illetékes szakmai érdekképviselőnél (ipartestület) kell benyújtani. A kereskedelmi és iparkamarák megszűnéséig a mestervizsgálat ügyeit ez az érdekképviselői szerv intézte.

Sikeres vizsgálat alapján a vizsgázó, mesterlevelet kap.

Sikertelen vizsgálat esetén mikor tehető újabb mestervizsga?

Sikertelen vizsgálat esetén, ha a vizsgázó a vizsgálat egy részéből nem felelt meg a követelményeknek, 3 havi pótyakorlat után ebből a részből, ha a vizsgálat több részéből nem felelt meg, 12 havi pótyakorlat után a vizsgálat mindhárom részéből kell újra vizsgát tennie. A 12 havi pótyakorlat 3 hónapi időtartamra mérsékelhető.

Ki használhatja a mester címet?

A mester címet cégében, levelezésében, nyomtatványain csak az használhatja, aki a mestervizsgát sikeresen letette és önálló iparűzésre jogosítványt szerezhett, továbbá az, aki az 1922:XII. tc. életbelépése előtt (1923 november 1.) önálló iparűzésre jogosítványt nyert. Egyes iparoktatási intézetek bizonyítványa mesteri képesítést nyújt. A mester címet azonban ez esetben is csak azok használhatják, akik önálló iparűzésre jogosítvánnyal rendelkeznek.

Segédi beosztásban levő iparűző, ha mesteri képesítése van, csak a „mestervizsgát tett segéd“ címet használhatja.

AZ IPAR GYAKORLASA.

Mi szükséges az ipar önálló gyakorlásához?

Az ipar önálló gyakorlásához feltétlenül szükséges iparigazolvány, vagy iparendély. Az ipar gyakorlását általában csak az iparjogosítvány (iparigazolvány, vagy iparendély) kézhezvétele után lehet megkezdeni. Az ipar gyakorlását az iparos a iparjogosítvány kézhezvétele után nem köteles azonnal megkezdeni, de ha az iparjogosítvány kiadásától számított egy éven belül az ipar gyakorlását nem kezdi meg, iparjogosítványa érvényét veszti. Kivételes esetben az ipar gyakorlásának megkezdésére megszabott egy évet az iparhatóság hat hónappal meghosszabbíthatja.

Mit kell tenni az iparosnak, ha az ipar gyakorlását megkezdi?

Az ipar gyakorlásának helyét és időpontját az iparhatóságnál be kell jelentenie.

Hová kell fordulni iparjogosítványért?

Az iparjogosítvány kiadása iránti kérelmet az elsőfokú iparhatóságnál kell előterjeszteni. A kérvényhez csatolni kell az iparűzés általános feltételeit (önjogúságot, vagyis nagykorúságot igazoló anyakönyvi kivonatot, állampolgársági bizonyítványt, erkölcsi bizonyítványt) és a szakképzettséget igazoló okmányokat. A szabadalmi bíróság által elismert saját szabadalom előállítására kért iparjogosítványnál a szakképzettséget nem kell igazolni.

Van-e korlátozás az iparjogosítványok kiadása tekintetében?

Az illetékes miniszter az iparjogosítványok kiadását korlátozhatja, vagy előzetes miniszteri engedély megadásához kötheti.

Mi módon szűnik meg az iparjogosítvány hatálya?

Az iparjogosítvány hatálya megszűnik, ha

1. az iparos az iparhatóságnál bejelentí, hogy az ipar gyakorlását megszüntette,

2. ha egy évet meghaladó időn keresztül iparát nem gyakorolja,

3. ha az iparhatóság megállapítja, hogy az iparjogosítvány kiadása tévedésből történt és az iparjogosítványt visszavonja,

4. ha az iparhatóság vagy a bíróság az iparos iparüzési jogát elvonja,

5. ha az iparos meghal és házastársa, vagy az ipar folytatására jogosult leszármazót nem hagyott hátra. illetőleg ha ezek az ipart gyakorolni nem kívánják.

Az iparos halála után ki jogosult az ipart tovább folytatni?

Az elhalt iparos házastársa és kiskorú gyermeke, vagy unokája az ipart az elhalt iparos iparjogosítványa alapján tovább gyakorolhatja, de ezt a körülményt az iparos halálától számított három hónapon belül az iparhatóságnak be kell jelenteni. Ha az özvegy vagy a kiskorú leszármazó az ipar gyakorlásának szándékát az előírt három hónapon belül nem jelenti be az iparhatóságnál és az ipart ez idő alatt nem is folytatja, az iparjogosítvány hatályát veszti. Az özvegy azonban özvegyi jogon újabb iparjogosítvány alapján gyakorolhatja azt az ipart, amelyet elhalt házastársa folytatott.

A kiskorú unoka elhalt nagyapjának iparát csak az esetben gyakorolhatja, illetőleg az ő javára a gyám az ipart csak akkor folytathatja, ha az unoka ellátatlan és vitás esetben az ellátatlanságot a gyámhatóság hivatalosan megállapította.

Mikor lehet az iparüzési jogot elvonni?

Az iparüzés jogát az iparostól elvonhatja

a) a bíróság, vagy

b) az iparhatóság.

A bíróság a büntető ítéletben kimondhatja az iparüzési jog elvonását és ez esetben az iparhatóság a bírói ítélet következtében megállapítja, hogy az iparos iparüzési joga megszűnt és a kiadott iparjogosítványt véghatározatilag visszavonja.

Az iparhatóság megbízhatatlanság címén elvonhatja az iparostól az iparüzési jogot, ha a bíróság bizonyos bűncselekmények miatt az iparost három hónapot meghaladó szabadságvesztés büntetésre ítél, vagy ha az iparost kihágás miatt — három éven belül kétszer — iparigazolvány alapján gyakorolható ipar esetén — háromszor elítélték és a cselekmények olyan természetűek, amelyek az iparos szakmai megbízhatóságát kétségessé teszik.

Az iparüzési jog elvonásának időtartama legfeljebb öt év lehet. Ez idő eltelté után az iparos újra kaphat iparigazolványt, vagy iparendélyt.

Hol gyakorolható az ipar?

Az ipar üzlethelyiségben, műhelyben, vagy lakásban gyakorolható. Egyes iparok azonban csak az előírt feltételeknek megfelelő helyiségben gyakorolhatók.

Hogyan kell az üzletet külsőleg megjelölni?

Az iparos műhely-, illetőleg üzlethelyiségét kívülről jól látható cégtáblával köteles megjelölni. A cégtáblán az iparos családi és utónevét, valamint foglalkozását fel kell tüntetni. A szövegnek az iparjogosítvány szövegével kell megegyeznie. Az az iparos, aki cégét a cégbíróságnál bejegyeztette, cégtábláján a bejegyzett céget is alkalmazni köteles. A megjelölésben a cégtáblán, és az üzleti nyomtatványokon valótl-

ságot feltüntetni nem szabad. Pl. társasvállalatot egyéninek és egyéni vállalatot társas vállalatnak vagy kisipari műhelyt gyárnak feltüntetni nem szabad. Ezt a cégvalódiság elvé követeli meg.

A cégvalódiság elvének szigorú megtartását a törvény, csak új cégeknél veszi szigorúan. Ha ugyanis valaki ténylegesen fennálló üzletet, akár szerződés, akár örökösödés útján szerez meg, a volt tulajdonos vagy a jogutódok beleegyezésével a régi céget (cégelnevezést) használhatja, akár az utódlást feltüntető toldással, akár anélkül, pl. Fodor Imre utódja Kovács Sándor, vagy egyszerűen csak Fodor Imre. Ez a szabály akkor is érvényes, ha valaki társasüzletet vesz át, vagy megfordítva.

A cég szövegének egy másik fontos szabálya a cégkizárólagosság elvé. Eszerint minden új cégnek ugyanabban a községben már meglevő bejegyzett cégtől különböznie kell. A már fennálló Fodor Imre asztalosműhely mellett egy másik Fodor Imre cégének szövege lehet, pl. id. Fodor Imre asztalosműhely.

Az az iparos, akinek üzletköre a kisipar szokásos kereteit meghaladja, köteles, a többi iparos pedig jogsult a céget bejegyeztetni. A cégbejegyzés nem jár különösebb kötelezettséggel, de előnyös, mert előmozdítja az üzem ismertté tételét és így fokozza jóhírét, megbízhatóságát és hitelképességét. Az a kötelezettség, hogy a cégbejegyzett vállalat köteles üzleti könyveket vezetni, még a cégbejegyzés elmulasztása esetén is fennáll, ha az iparúzás a kisipar szokásos kereteit túllépi.

A cégbejegyzést a területileg illetékes törvényszéknél, mint cégbíróságnál kell eszközölni. A cégbíróságok cégjegyzéket vezetnek, külön az egyéni és külön a társas cégekről. A cégjegyzék nyilvános, azt bárki megtekintheti és a bejegyzésekből másolatot vagy kivonatot kérhet.

A céget az üzlet megkezdésekor kell bejegyeztetni és ezzel egyidejűleg tartozik a tulajdonos cégét a bíró-

ság előtt aláírni vagy aláírását hitelesített alakban bemutatni. Az üzlet fennállása alatt pedig a cégben a tulajdonosok személyében beálló változást, esetleg a cég megszűnését köteles a tulajdonos bejelenteni.

A cégbejegyzés előnye, hogy a bejegyzett cég üzleti könyvei bizonyító erővel bírnak a bíróság előtt.

Mit kell tenni az iparüzlet áthelyezésével kapcsolatban?

Ha az iparos üzletét ugyanannak az iparhatóságnak területén kívánja áthelyezni ezt az iparhatóságnál be kell jelentenie. Ha az iparhatóság területén kívül eső területre kívánja üzletét áthelyezni, új iparjogosítványt kell váltania.

Mi a különbség a fióküzlet és a melléküzlet között?

Ha az iparos meglevő üzlethelyiségén felül más iparhatóság és egyuttal más község vagy város területén nyit újabb üzlethelyiséget, ezt nevezzük fióküzletnek és erre új iparjogosítványt kell váltania. Ha az iparos meglevő üzlethelyiségén felül ugyanabban a városban vagy községben nyit még üzlethelyiséget ezt az üzlethelyiséget nevezzük melléküzletnek. Ha az iparos fióküzletet nyit ott üzletvezetőt, képesítéshez kötött ipar esetén, képesítéshez kötött üzletvezetőt kell alkalmaznia. A melléküzletbe viszont szakképzett üzletvezetőt alkalmazni nem kell.

Ki lehet üzletvezető?

Üzletvezető csak az lehet, aki mindazokkal a feltételekkel rendelkezik, amelyek az illető ipar önálló gyakorlásához szükségesek.

Társas iparúzás.

Ha két vagy több iparos ugyanazt az ipart együttesen kívánja folytatni, közkereseti társaságot

alakítanak. Ez a közkereseti társaság csak úgy működhet, ha közös iparjogosítványt szereznek. Képesítéshez kötött ipar esetén mindegyik közkereseti társasági tagnak rendelkeznie kell az illető ipar gyakorlásához előírt szakképzettséggel.

Mi a betéti társaság?

Ha egy vagy több iparos oly módon gyakorol közösen ipart, hogy kifelé csak ők jelentkeznek, az iparúzésnél azonban anyagi hozzájárulással társat is vesznek maguk mellé és ezek ténylegesen anyagiakkal hozzájárulnak a vállalkozáshoz, betéti társaság alakul. A kifelé jelentkező iparost vagy iparostársakat beltagnak vagy beltagoknak nevezzük, a csak anyagiakkal hozzájáruló társakat kültagoknak. A betéti társaság beltagjainak rendelkeznie kell mindazokkal a feltételekkel, amelyek az ipar önálló gyakorlásához szükségesek.

Mi a csendes társaság?

Ha egy iparos olyan társat vesz maga mellé, aki csak anyagiakkal járul hozzá az iparúzéshez, de ez a társ kifelé nem jelentkezik, csendes társaság létesül. A csendestárs csak az iparossal áll jogviszonyban.

Mi a szövetkezet?

Előre meg nem határozott számú kis gazdasági egyedek társasága. A tagok egymás gazdasági érdekét, valamint társadalmi helyzetük megerősítését kölcsönösség alapján mozdítják elő. Tagjai, vagy személyes közreműködéssel, vagy vagyoni hozzájárulással vesznek részt a társaságban. A szövetkezet cégbejegyzéssel válik szövetkezetté. A szövetkezetek munkáját a kormányzat jelentősen értékeli és elősegíti (1947. évi XI. törvénycikk). Lehetnek termelő, fogyasztási, értékesítő stb. szövetkezetek. A szövetkezetek köz-

pontja a Magyar Országos Szövetkezeti Központ. (M. O. Sz. K.)

Melyek a szövetkezet szervei?

A közgyűlés, az igazgatóság és a felügyelőbizottság. A közgyűlés a tagok összessége. Evenként legalább egyszer kell közgyűlést tartani. Az igazgatóság a hatóságokkal és magánszemélyekkel szemben képviseli a szövetkezetet és jegyzi a céget. Legalább 3 tagból áll. A felügyelőbizottság ellenőrzi a szövetkezet ügyvezetését.

Úzhet-e képesítéshez kötött ipart a szövetkezet?

A szövetkezet úzhet képesítéshez kötött ipart a kézműves jellegű iparúzés szokásos keretein belül is, de kisipari szövetkezet üzletvezetője csak olyan személy lehet, aki az egyéb feltételeken kívül az előírt szakképzettséggel is rendelkezik.

Mi a korlátolt felelősségű társaság?

A korlátolt felelősségű társaság a tagok részére előre meghatározott törzsbetétekből összegyűlt törzstőkével alakul. A tagok felelőssége csak törzsbetétük beszolgáltatására terjed ki. Az egyes tagok a társaság kötelezettségeiért nem felelősek, maga a társaság azonban a hitelezőknek egész vagyonával felelős.

A korlátolt felelősségű társaság úzhet-e ipart kisipari keretek között?

Általában nem.

Mi a részvénytársaság?

Nagy tőkét összegyűjtő és azt vállalkozás céljaira felhasználó társaság. A részvénytársaság tagjai a társaság adósságáért nemcsak betett saját részese-
désük mértékéig, hanem a részese-
dési hányadon felül is saját vagyonukkal anyagilag szavatolnak. A rész-

vénnytársaság alaptőkéje a részvényekben van biztosítva. A részvénytársaság szervei a közgyűlés, az alapító tagok, az igazgatóság és a felügyelőbizottság.

JOGI SZEMÉLYEK IPARÚZÉSE.

Mi a jogi személy?

Jogi személy a jogalanyisággal felruházott személyi vagy tárgyi egyesülés, illetőleg összesség. Jogi személynek tekintendő tehát az egyes személyekből álló olyan testület, egyesület, vagy kereskedelmi társaság, amelyet a jogszabályok önálló vagyonszerzési képességgel ruháznak fel. Ezek a jogi személyek szerveik, illetőleg képviselőik által ugyan olyan jognyilatkozatokat tehetnek, mint a természetes személyek. Egy kereskedelmi társaság tehát mint pl. a részvénytársaság vagy szövetkezet épen úgy szerezhethet vagyont és épen úgy vállalhat kötelezettségeket, mint egy természetes személy. A jogi személy nevében azonban az arra feljogosított természetes személy cégvezető, vagy igazgató vagy más hasonló elnevezésű és tisztséget betöltő személy intézkedik.

Jogi személynek tekintendő az állam is, továbbá a községek. Ennek megfelelően az állam, a község, továbbá a kereskedelmi társaságok (részvénytársaság, korlátolt felelősségű társaság, szövetkezet) ugyanúgy gyakorolhatnak ipart, mint a természetes személyek.

A jogi személyek milyen feltételek mellett gyakorolhatnak ipart?

Jogi személyek, ideértve a részvénytársaságokat és korlátolt felelősségű társaságokat is, csak felelős üzletvezető alkalmazásával gyakorolhatnak ipart. Ugyanez áll a szövetkezetekre is. Képesítéshez kötött ipart azonban jogi személyek a kézművesipar szokásos keretein belül általában nem gyakorolhatnak. (A szövetkezeteknél van kivétel.)

Mikor tekintendő egy ipar a kézművesipar kereteit meghaladónak, azaz gyárszerűnek?

Általában gyárszerűnek tekintendő valamely ipar, ha az iparos 25 alkalmazottat foglalkoztat. Gyárszerű az ipar, ha az iparos elemi erővel hajtott gépeket használ és 20 munkavállalót foglalkoztat, s végül gyárszerű az ipar, ha az iparos elemi erővel hajtott gépek mellett 10 munkavállalót foglalkoztat és kizárólag továbbárosítók részére termel.

Hogyan kell eljárni a jogosulatlan iparúzóknak (kontárok) ellen?

Ha valaki tudomást szerez arról, hogy iparúzési jogosultság nélkül folytat ipart, az első feladat az, hogy bizonyítékokat szerezzen, tehát gondoskodjék arról, hogy a munka végzését tanukkal, vagy egyéb módon bizonyítani tudja. Ezeket a bizonyítékokat és az esetet magát jelentse be az illetékes ipartestületnél és kérje, hogy az ipartestület az illetékes rendőri büntető bíróságnál tegyen feljelentést. Ennek a feljelentésnek azonban a munka elvégzésétől számított hat hónapon belül kell megtörténnie, mert különben a cselekmény elévül.

Az ipartestületre kell bízni a feljelentés megtételét. Az ipartestület mint törvényes szakképviselő, a közbíró szerepében jár el és az ipartestület a rendőri büntető bírói tárgyaláson büntetési indítványokat tehet és mint szakképviselő az ítélet ellen fellebbezhet. Ez a joga a magán személy feljelentőnek csak akkor van meg, ha egyszersmind károsult is, károsultságát azonban rendszerint nehéz bizonyítani. Az ily módon történő feljelentés mentesíti az iparost, a vidéken különösen gyakran figyelembejövő társadalmi megítéléstől, és megkönnyíti az iparosra nézve a tanúk bejelentését, mert a tapasztalat szerint az iparosok gyakran azért nem tesznek kontárfeljelentést, mert nem akarják az esetleges vevőkörükhöz tartozó fogyasztókat tanuként igénybevenni.

Milyen rendelet szabályozza a jogosulatlan iparűzés leküzdését?

A Magyar Köztársaság kormánya 10.230/1947. szám alatti rendeletet adott ki a jogosulatlan iparűzés hatályosabb leküzdése tárgyában.

A rendelkezés szerint nemcsak az követ el kihágást, aki iparjogosítvány nélkül űz ipart, hanem az is, aki ismételt díjazás mellett olyan személlyel végeztet ipari munkát, akiről tudja, hogy az illető munka iparszerű végzésére nincsen iparjogosítványa.

Ugyanezen rendelet végrehajtási utasítása szerint (15.580/1947. korm. sz.) az iparosokat, akik önálló ipar űzésre jogosítvánnyal rendelkeznek, arcképes igazolvánnyal kell ellátni. Az arcképes igazolvány a közszállításra történő pályázásoknál is az iparűzési jogosultság igazolására szolgál. Az arcképes igazolványt az Ipartestületek Országos Központja adja ki és minden naptári évben az igazolványt meg kell újítani.

Az arcképes igazolványt kiállításakor és meghosszabbításakor az ipartestület elnökének és jegyzőjének alá kell írnia és az ipartestület pecsétjével kell ellátni.

Az iparűzés szüneteltetésénél vagy megszűnésénél az arcképes igazolványt az ipartestületnek 3 nap alatt be kell szolgáltatni. A sorszámozott arcképes igazolványokról az egyes ipartestületek nyilvántartást vezetnek.

Mit kell érteni a munkaegyesítés joga alatt?

A törvény minden iparost feljogosít arra, hogy készítményeinek teljes előállításához szükséges mindennemű munkát egyesítsen és ebből a célból más iparokhoz tartozó személyzetet is alkalmazzon. Ezért van joga pl. az asztalosnak arra, hogy az általa készített bútort be is mázolhassa, fel is vasalhassa, be is üvegezhesse. Kizárólag másolásra azonban valamely

bútort el nem vállalhat. Joga van továbbá minden iparosnak arra is, hogy saját üzemének céljaira a készítményei forgalombahozatalához szükséges új burkolatokat elkészítse, de ha a burkolat olyan áru, mely önállóan is forgalom tárgya és annak elkészítése valamely képesítéshez kötött ipar munkakörébe tartozik, azt csak akkor készítheti el, ha ennek az iparnak gyakorlására is van iparjogosítványa. Ilyen burkolat, amely önálló forgalom tárgya, pl. a hordó is; a munkaegyesítés jogán tehát az iparos hordót nem készíthet, csak akkor, ha kádár iparra szóló iparigazolványa is van.

A kezelés és javítási jog meddig terjed?

Joga van minden iparosnak arra is, hogy saját vállalata célját szolgáló műhelyi vagy üzleti berendezéseit, gépeit, szerszámait és egyéb üzleti eszközeit rendszeresen alkalmazott személyzete munkájának igénybevételével kezelje és javítsa. Nincsen azonban arra joga, hogy azokat — hacsak nem egyszerű berendezési tárgyokról vagy eszközökről van szó — elő is állítsa. Nem teheti meg azt sem, hogy javítás címén az üzleti berendezést és az üzleti eszközöket a lényeges alkotórészek túlnyomó részének kicserélésére felújítsa. A kezelési és javítási jog az iparost a huzamosabb használatra szánt burkolatok tekintetében is megilleti.

A kezelés és javítás céljára az iparos csak rendszeresen alkalmazott, tehát nem esetről-esetre, egyes munkák elvégzésére, hanem huzamosabb időre felfogadott személyzet munkáját veheti igénybe.

A munkakör-túllépés miatt hol lehet panaszt emelni?

Ha ugyanazon ipartestület kötelékébe tartozó iparosok között merül föl kétség abban a tekintetben, hogy az illető iparos jogosan végezhet-e el a munkát, akkor az ügyet az ipartestületi szék elé kell terjeszteni; ha nem ugyanazon ipartestület kötelékébe

tartozó iparosokról van szó, akkor az illetékes iparhatóságtól kell döntést kérni.

IPARI ÁRVÉDELEM.

Arszámítás.

A kisiparos köteles az általa készített és forgalombahozott áruk, valamint a vállalt munkák legmagasabb árának megállapítása céljából árvetést készíteni. Az így megállapított ár az átvétel alkalmával készpénzben történi fizetés esetére vonatkozik.

Az árvetésben az iparos az önköltségi ár és a hatóságilag megállapított haszonkulcs alapján felszámítható haszon együttes összegeként állapítja meg az eladási, illetőleg vállalási árat.

Az önköltségi árat a felhasznált nyers- és segédanyagok értéke, a munkára fordított munkabérek és az előállításra jutó üzemi költségek együttes összege adja.

Az anyagokat önköltségi áron, azaz a beszerzési költségekkel megnagyobbított vételáron kell számításba venni, de ehhez hozzáadható még az árvetésben külön tételként — kezelés, kamat és haszon címén.

A munkabér a munka elkészítéséhez igénybevett munkások száma, órabére és a munkára fordított idő alapján számítható ki, nem szabad figyelmen kívül hagyni a tulajdonos saját, vagy esetleg nem bérért dolgozó családtagjainak munkabéregyenértékét sem.

Mi az üzemi költség?

Az üzemi költségekbe be kell számítani mindent, ami szükséges az üzem és munka fenntartásához, tehát helyiségbért (még saját házban is), fűtés, világítás, villany, gáz, víz, benzin, posta, vasút, telefon, hirdetések, fuvarok, nyomtatványok költségeit, adókat, illetékeket, kamarai és ipartestületi tagdíjakat, társadalombiztosítási járulékokat, tisztviselők fizetését, az üzem céljaira felvett esetleges kölcsönök kamatait, biztosítási díjakat, stb. Minthogy azonban ebből a

szinte felsorolhatatlan sok költségből mindenegyes munkára, illetőleg készítményre, aránylagosan jutó résznek pontos kiszámítása igen nehézkes és hosszadalmas munka lenne, miniszteri rendelet szakmánként megállapítja, hogy az üzemi költségek címén mekkora összeg állítható be az árvetésbe, mégpedig a munkára fordított munkabérek százalékában kifejezve.

Mi a haszon?

Az iparosnak az önköltségi áron felül haszonra is szüksége van, hogy megélhetését biztosítsa. A haszon nemcsak indokolt és jogos, hanem az iparos tevékenysége a törvény meghatározása szerint is csak akkor minősül iparűzésnek, ha meg van a keresetszerűsége és a haszon lehetősége. Haszon az az összeg, amelyet az iparos munkadíjával vagy készítményei eladásával az önköltségi áron felül elér. A haszonkulcsot az egyes iparágakra nézve szintén százalékosan miniszteri rendelet állapítja meg, mégpedig nem a teljes önköltségi ár, hanem csak a munkabérek és üzemi költségek együttes összege után, az anyagok értéke után azért nem, mert ezután már az önköltségi ár kiszámításánál felszámított az iparos — kezelés, kamat és haszon címén bizonyos %-ot, egyrészt, másrészt pedig az iparos nem kereskedő, hogy a megvett és továbbadott javakból is nyeresége legyen. A haszonkulcs alapján az egyes ipari szakmákban különbözőképpen megállapított %-os hasznót számíthat fel.

Az önköltségi ár és haszon együttes összege adja az eladási vagy vállalkozási árat. Ennél drágábban eladni vagy munkát vállalni nem szabad, mert ez súlyos büntető következményekkel jár, de olcsóbban sem, mert ezáltal még árrontás vagy tisztességtelen verseny vétségét követi el az iparos.

Miért bűn az árrontás?

Az árrontással az iparos vétkezik önmaga és családja ellen, mert elveti magától a tisztességes meg-

élhetéshez szükséges anyagi eszközök jogos megszerzését,

vétkezik iparostársai ellen, mert a nem valószerű (irreális) áraival a többi valószerű (reálisan) számoló iparos munkavállalását nehezíti meg és őket is árak egészségtelen leszorítására készíti;

és vétkezik a közületek, az állam ellen, mert az árak letörésével veszélyezteti az adójukat rendszeresen megfizető iparos adóalanyok fizetőképességét is, akik a rendes keresetek elmaradásával közterheik fizetésére képtelenné válnak. Így az árrontók kárt okoznak az államnak, a közületeknek is és e révén súlyos kötelességmulasztás vádja is érheti őket.

Árrontási ügyekben panasszal az ipartestülethez lehet fordulni. Az árak szabályozásával legfelső fokon a Tervhivatal foglalkozik.

Mi a tisztességtelen verseny?

Az azonos szakmával foglalkozó kereskedők és iparosok között verseny folyik a vevők, a megrendelők megnyeréséért. Akadhatnak olyanok, akik a versenyt nem áruik jó minőségével és megbízható árakkal folytatják, hanem a vevők megtévesztésével, versenytársaikat sértő és más, az üzleti tisztességbe vagy a jó erkölcsökbe ütköző cselekedettel. Előfordul, hogy a versenytársak egymás alkalmazottait magukhoz csábítják, saját áruikat a valótlanúságig feldicsérik, a versenytársát ócsárolják, a versenytárs alkalmazottját ráveszik, hogy üzleti titkokat eláruljon, a versenytárs személyéről és megbízhatóságáról valótlanúságokat híresztelnek, hogy az új alkalmazott régi munkaadója megrendelőit az új munkaadóhoz csábítja. Felsorolhatatlanok azon cselekmények, amelyek a jó erkölcsbe és az üzleti tisztességbe ütköznek, de amelyek mindegyike tisztességtelen versenyt jelent. Ezen cselekmények ellen nyújt védelmet és büntető rendelkezése-

ket az 1923. évi V. tc. a tisztességtelen versenyre vonatkozó törvény. A törvény sem sorolja fel a tisztességtelen verseny összes eseteit, mert ezek hiánytalan felsorolása lehetetlen, csak kimondja, hogy üzleti versenyt az üzleti tisztességbe ütköző módon folytatni nem szabad. De felsorolja a tisztességtelen verseny néhány fontosabb és gyakrabban előforduló esetét, ezek a következők:

- az áruk szédelgő feldicsérése,
- név- és cégbitorlás,
- védjegy, minta bitorlása és utánzása,
- a versenytárs jóhírének és hitelének rontása,
- a hólabda-szerződés,
- az üzleti vagy üzemi titok jogosulatlan felhasználása, és
- az üzleti vesztegetés.

Mi a szédelgő feldicsérés?

Szédelgő feldicsérést, reklámszédelgést követ el az, aki megrendelések vagy áruik kelendőségének fokozása céljából a valóságnak meg nem felelő és megtévesztésre alkalmas adatokat terjeszt, pl. új áruk készítését hirdeti és elhallgatja, hogy használt alkotórészeket dolgoz bele.

Mi a név- és cégbitorlás, mi az utánzás?

Az iparos a hirdetéseiben a saját nevét tüntesse fel. (Családi és keresztnévét.) Amennyiben a családnévhez hasonló iparos neve már mint jóhangzású név a vásárló közönség előtt ismeretes, akkor tartozik a keresztnévét is feltétlenül, és pedig ugyanazon nagyságú betűkkel, mint a család nevét, kiírni. (Így tehát egy iparos, csak azért mert Lingelnek hívják még nem hirdethet Lingel-féle bútort. Ugyanez áll a műhelyeknek általános megnevezésére is. Pl. ha a „Mundus“ bútort általánosan ismeretes, úgy más iparos nem nevezheti bútoraikat „Mundus-bútornak“ vagy műhelyét „Mundus-műhelynek“.)

Mi a védőjegy?

A védőjegy az árun vagy burkolatán álló ábra, vagy szöveg arra szolgál, hogy az árú könnyen felismerhető és más hasonló áruktól megkülönböztethető legyen. A termelőnek, iparosnak, kereskedőnek, gyárosnak egyaránt érdeke, hogy jóminőségű és közkedvelt áruját megkülönböztető jelzéssel ellátva könnyen felismerhetővé tegye, de érdeke a fogyasztóknak is, hogy megszokott áruját más, esetleg silányabb áruktól könnyen megkülönböztethesse. Ezt a célt szolgálja a védőjegy. A védőjegy lehet ábra (kávédaráló) lehet szöveg (Asszonydicséret), sőt a kettő egyesítve is. Védőjegyet áruin bárki alkalmazhat, de aki védőjegyének kizárólagos használatát akarja biztosítani, vagyis azt, hogy azt más ne használhassa és ne utánozhassa büntethetetlenül, be kell védőjegyet jegyeztetni a védőjegy-lajstromba. A lajstromozást ezideig a kereskedelmi és iparkamarák végezték. A belajstromozott védőjegy oltalma 10 évig tart, de a lajstromozás megújítható.

Védőjegybitorlást követ el az, aki áruit másnak a védőjegyével, vagy a más védőjegyétől alig megkülönböztethető eltéréssel hozza forgalomba. A védőjegybitorlás vétségét a bíróság szigorúan megbünteti.

Aki védőjegye részére nemzetközi oltalmat kíván biztosítani, az védőjegyet a berni Nemzetközi Védőjegyirodánál lajstromoztatja be. Az ott bejegyzett védőjegyek a védőjegyunió minden államában védelemben részesülnek.

Mi a mintabitorlás és utánzás?

A minta az iparcikk külső alakjára vonatkozó és az iparcikken alkalmazott kiképzés, jellegzetes alak, az iparcikk terve, rajza, jellegzetes csomagolása (Odol, Unicum), ide sorozható a jellegzetes cégtábla, az üzem és fiókhelyiségek azonos homlokzatkiépítése, stb. Aki valamely minta kizárólagos használati jogát

biztosítani akarja, azt belajstromoztatja. Az oltalom a belajstromozástól számított 2 évig tart. A mintabitorlást pénzbüntetéssel, kártérítéssel, visszaesés esetén esetleg elzárással büntetik.

Mi a versenytilalom?

Az üzlettárs és az alkalmazottak a társas, illetőleg a szolgálati viszony fennállása alatt társuk, illetőleg főnökük beleegyezése nélkül sem a maguk, sem más részére ügyleteket nem köthetnek. A törvény e tilalommal arról kíván gondoskodni, hogy azok a munkatársak, akik a vállalat üzleti titkait ismerik, üzlettársuknak, illetőleg munkaadójuknak versenyt ne támaszthassanak, neki kárt ne okozhassanak. A tilalom megszegője kártérítésre kötelezhető, felmondás nélkül elbocsátható és a megkötött üzlet a vállalat részére kötöttnek tekinthető. Ez a törvényes versenytilalom. A társas vagy szolgálati viszony megszűntetésével a törvényes versenytilalom is megszűnik.

A szolgálati, vagy a társas viszony megszűnése után a kilépett társ, vagy alkalmazott szabadon versenyezhet, hacsak szerződésben le nem mondott erről a jogáról. Ilyen megállapodással jön létre a szerződéses versenytilalom. Az ilyen esetekre szóló szerződést, ha az igen súlyos, a bíróság esetleg érvénytelennek minősítheti, vagy enyhíti.

Mi az üzleti titoksértés?

Az iparos munkája során ismételten találkozunk oly eljárással, mely az illető iparos hosszú munkájának az eredménye. Ezt a munkaeredményt mint üzleti értéket, a törvény oltalmazza és tisztességtelen versenynek minősíti a műhelytitkoknak az elárulását és felhasználását. Megsérti tehát az üzleti titoktartást az az iparos, vagy segéd, aki a rábízott munkakörben, vagy szakmában nem közismert rajzokat, modelleket vagy szabásmintákat lerajzolja és azt más iparosnak

eladja. A szolgálati vagy társas viszony tartama alatt sem szabad az alkalmazottnak, vagy üzlettársnak az általa megküldött vagy rábízott ily üzemi titkokat elárulni, vagy azt feldolgozás, illetve felhasználás céljából a maga vagy más javára felhasználni.

Panasz a tisztességtelen verseny ellen.

Tisztességtelen verseny elleni panasz esetében az eljárás más, mint az árrontásnál. Ha az iparosnak egy másik ipartestületi tag ellen van panasza, leghelyesebb, ha az iparos panaszával az ipartestületi székhez fordul. Az ipartestületi szék ugyanis jogosult azokban az esetekben, amelyekben tudomást szerez, arról, hogy az ipartestület tagjai között az üzleti verseny tisztességét sértő szokás alakul ki, illetőleg, hogy azok egyike vagy másika az iparüzés tisztességét sértő módon jár el, az illetőket meghallgatásuk után eljárásuk helytelenségére figyelmeztetni.

Amennyiben a figyelmeztetésnek eredménye nem volna, az ipartestület az illetők ellen az eljárásra illetékes hatóságnál, illetőleg bíróságnál feljelentést adhat be, magánindítványt tehet és felperesi jogokat gyakorolhat.

KÖZSZÁLLÍTÁSI ÜGYEK.

Mi a közszállítás?

A közszállítás alatt a közhatóságok, közületek és ezek intézményei részére végzett munkálatok és szállítások értendőek. A közszállításoknál követendő eljárást a kormányhatóság által kibocsátott Közszállítási Szabályzat írja elő.

Hogyan történik a közszállítások kiadása?

A közszállítás kiadása történhetik versenytárgyalás útján és szabadkézből. A versenytárgyalás lehet

nyilvános és zárt. A nyilvános versenytárgyalásról versenytárgyalási hirdetményt kell kibocsátani és ezt a Közszállítási Értesítő c. hivatalos lapban is közzé kell tenni, de megküldik a hatóságok a kamaráknak, az ipartestületeknek és az előjáróságoknak is. A zárt versenytárgyalás esetén nem bocsájtanak ki versenytárgyalási hirdetményt, hanem csak az érdekelt vállalatokhoz intéznek ajánlati felhívást. A szabadkézből történő kiadásnál versenytárgyalást nem kell tartani.

A közszállításra pályázókat a versenytárgyalási hirdetmény részletesen tájékoztatja a szállítandó áruk minőségéről, illetőleg az elvégzendő munkálatok szabatos és pontos leírásáról, esetleg tervek, műszaki leírás, rajzok alapján. A pályázó ügyeljen a hirdetmény tartalmára, annak előírásait pontosan tartsa be, a kiíró hatóságoknál beszerezhető ajánlati űrlapokat pontosan töltsse ki és számszerűleg pontosan meghatározott árakat, illetőleg munkadíjakat állapítson meg. Utólagos törlések, kiigazítások nincsenek megengedve. Mint-hogy a kiíró hatóságok a közszállítást annak ítélik oda, akinek az ajánlata valószínűsége mellett aránylag a legolcsóbb és aki a szakképzettségét, megbízhatóságát leginkább igazolja, a pályázó ezekre a körülményekre nagy gondot fordítson. Legfontosabb, hogy az árak valószínűek legyenek, vagyis az önköltséget és a jogos hasznot is magukban foglalják. Erőnél alacsonyabb árral pályázni nem szabad, mert ezzel az iparos nemcsak magának és versenytársainak okoz kárt, hanem büntetendő árrombolást is elkövet, de a pályázatnál sem ér célt, mert a valószínűtlen ajánlatot úgysem veszik figyelembe.

100.000 forinton felüli összegű (a középítkezéseknél 300.000 forinton felüli) közszállítás csak állami vállalatnak adható ki.

Mit kell igazolni a közszállításra pályázó iparosnak?

A közszállításra pályázó iparos iparüzési joga-

sultságát, szakképzettségét, megbízhatóságát és szállítóképességét köteles igazolni.

Ki nem kaphat közszállításra megbízást?

Nem kaphat közszállításra megbízást az az iparos, akit munkaidő, munkabér vagy fizetési szabadság megszegése miatt elítéltek — az ítélet végrehajtásától számított két évig — és az sem, aki az OTI-nál 6 havi járulékát meghaladó hátralékban van.

Milyen kötelezettségei vannak a pályázónak?

A pályázó köteles a hirdetményben előírt bánatpénzt — amely a vállalati összeg 3%-nál nem több — letenni, a bánatpénz elvesztése árán a pályázó a szerződéstől a teljesítés megkezdése előtt visszaléphet.

Köteles a pályázó az előírt óvadékot is letenni, ez a vállalati összeg 5%-a, ez az összeg a kiíró hatóságot illeti meg kártérítésként arra az esetre, ha a vállalkozó a szerződést megszegi.

Mi a nyilvános versenytárgyalás?

A versenytárgyalás a közszállítás kiadásának szokásos formája. Ez rendszerint nyilvános: a csak egyes személyekhez intézett ajánlati felhívással megrendezett, ú. n. zártkörű versenytárgyalás csak indokolt esetekre korlátozott kivétel. A nyilvános versenytárgyalás azt jelenti, hogy a szükségletek beszerzésére, illetve a munkálatok eszközzése céljából versenytárgyalási hirdetményt tesznek közzé, amelyben részletesen ismertetik, hogy milyen munkálatról van szó, mik a kiadásnak a feltételei, mi az ajánlat benyújtásának határideje és helye, hol lehet az ajánlat-hoz szükséges nyomtatványokat megkapni? E hirdetmény alapján a versenytárgyaláson bárki résztvehet, aki a feltételeknek megfelel.

Mire kell az ajánlatok benyújtásánál vigyázni?

Fontos az, hogy az ajánlattevő iparos a versenytárgyalási hirdetmény összes előírásainak (általános, részletes és különleges feltételek, költségvetés, egységár, árjegyzékek, stb.) pontosan eleget tegyen és ajánlatát határidőre adja be. Az ajánlatokat cégszerű aláírással kell ellátni és azok megfelelően össze-fűzendők és lepecsételendők; utólagos kihúzásnak, törlésnek, vakarásnak, vagy javításnak az ajánlatban nem szabad előfordulnia, illetve ha arra szükség van, azt csak igazoló záradék rávezetése mellett lehet eszközölni. Az ajánlatnak pontosan meghatározott egységárat kell tartalmaznia, vagyis nem lehet abba általányösszeget beírni, még kevésbé pl. azt, hogy az ajánlatot tevő a legolcsóbb árakkal pályázóval azonos, vagy annál is olcsóbb áron hajlandó a munkálatokat elvállalni.

Az ajánlat mellékletei:

1. az iparjogosítvány az ajánlattevő jogosultságának igazolására (fényképmásolat is elfogadható),
2. a kisiparost megillető kedvezmények elnyerésére a kisiparos jelleget igazoló bizonyítvány,
3. a kiíró hatóságnál első ízben közszállításra pályázóknál szállítóképességi bizonyítvány,
4. ha a közszállításnál bánatpénzt kell letenni, a bánatpénz lefizetését igazoló postai feladóvevény, postatakrékpénztári befizetési elismervény, vagy letéti nyugta,
5. társadalombiztosítási igazolás, amelyben az intézet (OTI, MABI) tanúsítja, hogy az ajánlattevőnek hat hónapnál régebbi esedékességű társadalombiztosítási hátralékai nincsenek. Ha ilyen hátralékok vannak, úgy engedélykíratot kell mellékelni, aminek értelmében az iparos a munkálat ellenértékének azt a részét, amennyit a közszállítási szerződésen alapuló

követelés esedékességének napjáig lejárt biztosítási tartozásoknak együttes összege tesz — de a követelés összegének legfeljebb 15%-át, a társadalombiztosító intézetre engedményezi.

Ezekon kívül csatolni kell mindazokat az esetenként változó mellékleteket (árjegyzékek, kimutatások, stb.), amelyeket a versenytárgyalási hirdetmény előír.

A középítkezéseknél fennálló különleges szabályok.

A Szabályzatban nyert felhatalmazás alapján az iparügyi miniszter külön rendelettel (25.000/1936. Ip. M.) szabályozta a középítkezési munkák általános vállalati feltételeit. A szabályokat tartalmazó füzetek az állami nyomdánál szerezhetők be. Az építőiparokban ezek szerint a részletes vállalati feltételek, vagyis az egyes munkákhoz felhasználható anyagok, a munkák átvételének és elszámolásának a módja, valamint a jótállási kötelezettség külön vannak szabályozva. Ilyen részletes vállalati feltételek a következő iparágakban vannak érvényben:

útépítés,
vasútépítés,
vízépítés (csatornázás, ármentesítés,
hidépítés,
magasépítés (az összes ipari részmunkák is, pl.
a szobafestés, üvegezés, padlózás, stb.),
vízfeltárás,
gépészeti berendezések,

Abban a kérdésben, hogy bizonyos munkákat illetően vannak-e részletes előírások, az ipartestületek készséggel nyújtanak kimerítő felvilágosítást.

Mi a döntő tényező az ajánlatok elbírálásánál?

A kiíró hatóságok a munkát annak az ajánlattevőnek ítélik oda, akinek ajánlata valószerű (reális)

és viszonylag a legolcsóbb, tehát a legelőnyösebb. Figyelemmel vannak még a felajánlott anyagok minőségére, az ajánlattevő megbízhatóságára, szakképzettségére, gyakorlatára és felkészültségére, a közszállításokban való foglalkoztatottságára is.

Milyen a valószerű (reális) ár?

Az a közszállítási ajánlat valószerű (reális), amely a kérdéses cikket, illetőleg munkálatot a tényleges termelési költségek, a szakmában szokásos és megokolt költségek (rezi) és a gazdasági helyzethez viszonyított haszontétel figyelembevételével ajánlja. Munkálatnál ezenfelül még arra is tekintettel vannak, hogy nemcsak a munkálat végösszege, hanem az egyes egységárak is valószerűek legyenek.

Meddig marad kötve az ajánlattevő?

Az ajánlattevő felelősségét a Szabályzat időbelileg korlátozza. Az odaítélés határideje általában 30 nap, ha azonban az ajánlatok behatóbb összehasonlítására, kísérletezésre vagy más előzetes intézkedésre van szükség, a határidő 60 nap, ami indokolt esetben legfeljebb 15 nappal meg is hosszabbítható. E határidők eredménytelen eltelte után a pályázattevők ajánlatukat visszovanhatják és a letett bánatpénzt visszakérhetik. Ha az ajánlatok vagy az áruk (munkanemek) nagy száma miatt az áttekintés nehézséggel jár, a kiíró hatóságoknak az árakról kimutatást kell készíteniök, amelyben ki kell jelölniök az odaítélésnél elsősorban figyelembe jövő három ajánlatot. A többieknek joguk van a bánatpénznek az-odaítélés előtti visszautalását kérni.

Mikor beszélünk fővállalkozóról?

Ha a közszállításnál különböző termelési ágak körébe tartozó árukról, illetőleg munkálatokról van szó, s a pályázók versenyképes ajánlatot nem tettek,

vagy ha gyorsan lebonyolítandó ipari berendezési munkáról van szó, illetőleg, ha az egyes munkanemekre nincs vállalkozó, vagy ajánlata nem valószínű, egyetlen vállalkozónak, ú. n. fővállalkozónak adható ki a mélyépítések és a nagy közületi művek építkezései, ha a gyors és egységes lebonyolítás azt megkívánja. A kézművesipar érdekében a Szabályzat azonban a fővállalkozók működési körét mindenképpen korlátozni igyekszik. A fővállalkozónak ajánlatában meg kell neveznie alvállalkozóit és csatolnia kell azoknak a munkavállalást igazoló nyilatkozatát. A megrendelő hivatal pedig jogosult a munkálatoknál közreműködő alkalmazottak és alvállalkozók igazolt járandóságát nekik a fővállalkozó terhére közvetlenül folyósítani.

Mik a kisipari kedvezmények?

A Szabályzat a kisiparosoknak többféle kedvezményt biztosít. Így lehetővé teszi, hogy a járatlanságukból származó hibákat utólagos felszólításra rövid határidő alatt kijavíthassák, a versenytárgyalási kiadványokat rendszerint díjtalanul kapják, bánatpénz letételétől mentesülnek, rendszerint biztosíték letétele is el van engedve számukra, stb. Ezenfelül a kisiparosok a kisipar körébe tartozó közszállításoknál még árelőnyben is részesülnek.

Megosztott odaítélésnél, vagyis amikor a munkát nem egy pályázónak, hanem többeknek megosztva adják ki, a kisiparos, illetőleg a kisiparosok szállítási csoportját részszállítással (munkával) feltétlenül meg kell kínálni; mégpedig, ha a legelőnyösebb ajánlat benyújtója nem kisiparos, a legelőnyösebb ajánlat 6%-ával felemelt áron.

Ki tekintendő kisiparosnak a közszállításoknál?

Kisiparosnak tekintendő az, aki

1. elemi erővel hajtott munkagépeket használ, amelyeknek összes erőszükséglete hat lóerőnél nem

több, de állandóan 15-nél kevesebb alkalmazottat foglalkoztat;

2. aki elemi erővel hajtott munkagépet nem használ, de állandóan 20-nál kevesebb alkalmazottat foglalkoztat;

3. az építőiparban a kőművesmester, kőfaragómester, ácsmester, kőművesiparos, kőfaragóiparos, ácsiparos mindenképpen kisiparosnak tekintendő. A kisipari jelleg igazolásánál az alkalmazotti létszám szempontjából csak a műszaki tisztviselőket és az illető ipar körébe vágó szakmunkát végző egy-egy ipartelepen, műhelyben dolgozó, illetőleg onnan irányított segédeket és szakmunkásokat lehet az utolsó év átlagos létszáma alapján számításba venni. A tanoncok nem számítandók be a létszámba.

Hogyan kell igazolni a kisipari jelleget?

Miután a kisiparosok számos kedvezményben részesülnek, a kiíró hatóságoknál kívánatos igazolni a kisipari jelleget. Ez képesítéshez kötött iparoknál az illetékes ipartestület bizonyítványával történik. Aki szabadipart folytat és nem tartozik ipartestület kötelekébe, az a kisipari jelleget az I. fokú iparhatóság (kerületi előjáróság) bizonyítványával tartozik igazolni.

Milyen kedvezményeket kapnak a rokkantak?

Hadirokkant kisiparosoknak és azok szövetkezeteinek az az előny jár, hogy a közszállításokat akkor is részükre kell kiadni, ha ajánlatuk 6%-kal magasabb, mint a benyújtott legalacsonyabb árajánlat.

Milyen kedvezmény jár a kisiparosok szövetkezeteinek és általában a szövetkezeteknek?

Kisiparosok szövetkezeteinek alkalmi egyesüléseinek, szállító csoportjainak mindazok a kedvezmények járnak, amelyek a kisiparost megilletik.

Jár-e kedvezmény a helyi vállalkozónak?

Megfelelő minőség és nem lényeges árkülönbözet mellett elsősorban a helyi vállalkozók ajánlatát kell igénybe venni. Helyi vállalkozónak az tekintendő, akinek legalább egy évvel a hirdetmény kelte előtt már azon a helyen üzemben levő ipartelepe volt.

Mi a szállítóképességi bizonyítvány?

A megrendelő hivatalok olyan pályázóktól, akik még a közszállításban nem vettek részt vagy az illető hivatal részére munkálatot nem végeztek, megbízhatóságuk, teljesítőképességük és a szállításra való jogosultságuk igazolása céljából ú. n. szállítóképességi bizonyítványt kérnek, amelyet a pályázók az illetékes érdekképviselői szervnél (ipartestület) szerezhetnek be.

Kell-e külön szerződés a közszállításokhoz?

A közszállítási szerződés rendszerint az ajánlat elfogadásának közlésével jön létre, s így azt külön okiratba nem kell foglalni. Kivételesen mégis külön szerződést kell kötni, ha a felek a végleges odaítélés előtt, az ajánlatban vagy mellékleteiben foglalt bármely üzleti feltételtől eltérő kikötések mellett kívánnak szerződni.

Van-e jogorvoslatnak helye közszállítási ügyekben?

Ha a közszállítás odaítélése valamelyik miniszternek alárendelt hatóság vagy hivatal útján történik, úgy az odaítélés ellen az illetékes miniszterhez csupán felülvizsgálati kérelemnek van helye, ami azonban a már odaítélt sürgős közmunka megkezdését és elvégzését nem akasztja meg. Törvényhatóságoknál és községeknél, valamint a társadalombiztosító intézeteknél az odaítélés ügyében hozott határozat ellen az illetékes fellebbezési hatósághoz (alispán, polgármester, végső fokon a belügyminiszter) lehet jogorvoslatért fordulni

Lehet-e vállalati egységárakat utólag felemelni?

A vállalati egységárak felemelésének a szerződés tartama alatt csak az árut, illetőleg a munkálatot közvetlenül terhelő adók, illetékek, vagy más közszolgáltatás, továbbá devizafelár, vámtétel, vasúti és hajózási díjtétel felemelése esetében lehet helye a vállalkozó külön kérésére, hivatalos vizsgálat alapján. A vállalkozónak ilyenkor igazolnia kell azt is, hogy az emelkedést az ajánlat megtételénél rendes gondosság mellett nem lehetett előzetesen számításba venni, illetőleg, hogy az emelkedés következményeit elhárítania nem állt módjában. Az iparügyi miniszter elvi döntése alapján indokolt esetben a legkisebb munkabérek időközi emelkedése esetén is fel lehet emelni az egységárakat.

Lehet-e közszállításból eredő követelést engedményezni?

A közszállítási követelés engedményezése lehetséges, de a megrendelő hivatallal szemben csak akkor hatályos, ha az az engedményezést kifejezetten írásban tudomásul vette és az kötelezettségét nem súlyosbítja. Amennyiben a vállalkozási szerződésben a felek ki nem zárták, az engedményezési okiratot közjegyzőileg hitelesíteni kell.

Lehet-e a közszállítási határidőket meghosszabbítani?

A szállítási szerződésben megállapított határidők meghosszabbítását csak akkor lehet kérni, ha azokat elháríthatatlan esemény miatt mulasztották el. Ilyenkor a határidőt az elveszett időnek másfélszeresével kell meghosszabbítani.

Mit lehet levonni az iparos követeléséből?

Levonható az adóhátralék, az OTI-ra engedményezett összeg, illetőleg a munkateljesítéssel kapcsolatos társadalombiztosítási járulék, az átengedményezett összeg, esetleg szerződési illetékek, előlegek legfeljebb 5%-a, felülvizsgálati részletre, biztosítékra stb.

Mi a biztosíték?

A biztosítékot a nyertes ajánlattevő a pályázat elnyerésétől számított 8 napon belül a kiíró hatóságnál teszi le. A szerződés kifogástalan teljesítését szolgálja. Általában 5%.

A KISIPARI EXPORT.

Miért fontos a kisipari export?

A kisiparosok életszínvonalát nagymértékben emeli a kisipari export, amely a résztvevő műhelyeknek állandó és kedvező foglalkoztatása mellett a kivitel révén az országnak idegen pénznemet is szerez.

Exportálhat-e eredményesen a kézműipar?

A kisiparosság termékei iránt éppúgy, sőt egyes vonatkozásban még jobban érdeklődik a külföld, mint a gyáripari termékek iránt. Ezért mindenképpen kívánatos, hogy a kisipar is teljes mértékben kivegye részét a jól jövedelmező kiviteli tevékenységből.

Mi akadályozza elsősorban a kisipari kivitelt?

A tapasztalat azt bizonyítja, hogy a kisipar exporttevékenységét elsősorban az nehezíti meg, hogy nincs pontosan tájékozódva azokról a kérdésekről, amelyek a kivittel kapcsolatban felmerülnek. Nem ismerheti a kivitelt korlátozó összes rendszabályokat, nem végezhet piackutatási munkát, nem bonyolíthatja le a külföldi levelezést, nincs módjában exportra számítást készíteni, nem tudja, hogy milyen cikkeket tudna a legkönnyebben külföldön elhelyezni, megfelelő külföldi összeköttetésekkel nem rendelkezik és általában idegenül áll a külkereskedelem mai szövevényes és bonyolult rendszabályaival szemben.

Hová forduljon az exportáló kisiparos?

Az a kisiparos, aki már exportál, vagy aki exportálni óhajt, forduljon mindennemű, a kivitelre

vonatkozó kérdésben a Kisipari Kiviteli Intézethez, és szóbeli, írásbeli vagy telefonérdeklődésére a legnagyobb készséggel áll a kisiparosság rendelkezésére.

Az intézet minden munkát díjtalanul végez el, úgyhogy a hozzáforduló kisiparosokat ezekkel kapcsolatban semmiféle költség nem terheli.

Mi tartozik az intézet feladatkörébe?

A Kisipari Kiviteli Intézet a kisiparosság exporttevékenységének előmozdítása és fejlesztése érdekében az egyes exportálni óhajtó kisiparosokat mindenemű felvilágosításokkal, útmutatásokkal és tanácsokkal ellátja, számukra külföldi kereskedelmi összeköttetést szerez, olcsó hitelt biztosít részükre, az exporttal kapcsolatban felmerülő kereskedelmi és ügyviteli munkában, valamint hivatalos eljárásokban támogatja, ezeket a munkákat helyettük elvégzi, kivitelük lehetővé tétele céljából a kötöttforgalmú országokkal szemben kiviteli keretet biztosít részükre, a szabadforgalmú országokkal kapcsolatban kedvező elszámolási felárat eszközöl ki és általában minden export vonatkozású kérdésben a kisipar rendelkezésére áll.

Miről ad az intézet felvilágosítást?

Az intézet tájékoztatást nyújt a külföldi vámokról, kiviteli keretokről, beviteli korlátozásokról, pénzügyi rendelkezésekről, felárakról, kiviteli jutalmakról, valamint a vámelőjegyzési eljárásban külföldre küldendő mintacsomagokkal kapcsolatos teendőkről stb. Az intézet azonban nemcsak felvilágosítással szolgál, hanem a kivittel kapcsolatban felmerülő hivatalos eljárásokban a kisiparosokat támogatja és a szükséghez képest az ügyviteli részt is helyettük elvégzi, sőt levelezésükben fordításokkal és szövegezőkkel is rendelkezésükre áll. A forintban megadott árajánlatokat az érvényben levő árfolyam és felárak tekintetbe-

vételével megfelelő idegen pénznemre átszámítja és a külföldi megrendelők kívánságához igazodóan számítást eszközöl. A szállítási költségeket kiszámítja és kiviteli csomagolási szokványok tekintetében tájékoztatást ad!

Milyen nyilvántartást vezet az intézet?

Nyilvántartja azokat a hazai kisiparosokat, akik kivitelre képes cikkeket állítanak elő, jegyzéket vezet a magyar áruk iránt érdeklődő külföldi cégekről és bevásárlókról, valamint azokról az árukról, amelyek iránt a külföldről kereslet mutatkozik.

Megjegyzés: A Kisipari Kiviteli Intézet szerepét állami szerv veszi át.

KISIPARI HITEL.

Milyen intézetek foglalkoznak a kisiparosok hitelellátásával?

A kézművesiparosoknak üzemük lebonyolításához szükséges pénzeszközök könnyebb megszerzését két, ilyen célra alkotott intézmény teszi lehetővé. Az egyik legnagyobb ilyen külön törvénnyel alkotott intézet, az Iparosok Országos Központi Szövetkezete, amelynek feladatkörét azonban átveszi az Országos Kisipari Szövetkezet. Az IOKSz-nak, illetve az OKISz-nak a hitel ellátása mellett egyik speciális feladata a kisiparosok közszállítási ügyeinek pénzügyi lebonyolítása. Ez az intézmény Budapesten székel (IV., Piaristau. 6. sz.), de működési köre az egész országra kiterjed. Azok a vidéki iparosok, akik kölcsönért akarnak hozzá fordulni, a szükséges nyomtatványaikat ipartestületeiknél megkapják.

A másik kisipari, de egyszersmind kiskereskedői hitelyújtásra alakult intézmény elsősorban a fővárosi szükségletek kielégítésére szolgál a Budapesti Kisipari

Hitelintézet Rt. (VIII., Vas-utca 2/d.), amely a székesfőváros törvényhatóságának intézménye. Feladata az, hogy a főváros kisiparosainak és kiskereskedőinek gyorsan és megértő módon nyújtson üzleti hitelt. Az intézmény vezetésében a fővárosi kisiparos és kiskereskedői társadalom képviselői is résztvesznek.

Ez az intézmény a jövőben mint a Budapesti Székesfővárosi Takarékpénztár R. T. külön osztálya fog működni.

Hogyan történik a hitelkérés?

A kölcsönt igénylő iparosok hitelkérelmükkel az illetékes ipartestülethez forduljanak. A kérvény mellé az ipartestületeknél beszerezhető úrlapon az egyéb szükséges adatok mellett feltüntetendő az a körülmény, hogy az iparos rendelkezik-e bankszerű fedezettel, vagy nem.

Az ipartestületek bírálják el, hogy a kérelmező iparos személye szerint érdemes-e a kölcsön folyósítására és a kérvényt véleményével záradékolva terjeszti fel.

A nevezett két intézet az összegyűjtött hiteligényléseket elbírálásra a Cenzura Bizottsághoz továbbítja. A Cenzura Bizottság van hivatva országos viszonylatban szakmai szempontból megállapítani, hogy az ország újjáépítésével kapcsolatban mely ipar támogatása fontos és ezzel a véleménnyel küldi azután a Bizottság a kérvényeket további intézkedések lebonyolítására az illetékes hitelintézetekhez.

Mekkora ezidőszerint a legmagasabb kölcsönösszeg?

A bankszerű fedezettel rendelkezők legnagyobb hitelösszege 5000 Ft, a fedezet nélküliek részére kiutalható legmagasabb összeg pedig 3000 Ft.

Szükséges-e a kölcsön felvételéhez váltókezes (adóstárs)?

Bankszerű fedezettel rendelkező egyéneknél nem szükséges. A bankszerű fedezet nélküli kölcsönöknél azonban a folyósító pénzüintézet számára adandó váltó a kérvényező fél házastársa által minden esetben aláírandó. Ha a kérvényező saját és házastársa személyében nem tud kellő biztosítékot nyújtani a kölcsön visszafizetésére, úgy ajánlatos a kölcsön folyósításának megkönnyítése érdekében külön váltókezeszt is megnevezni.

Mennyi idő alatt fizetendő vissza a felvett kölcsön?

A bankszerű fedezettel rendelkező kisiparosok részére folyósított hitelek 50%-a három, további 50%-a pedig 6 hónap múlva, a bankszerű fedezettel nem rendelkezők részére nyújtott kölcsönök pedig 30%-a 3 hónap, 70%-a pedig 6 hónap múlva fizetendő vissza.

Hol nyerhetők a hitelre vonatkozó felvilágosítások?

Minden ipartestületnél és az iparügyi minisztérium hitelosztályánál.

MUNKASOK ÉS MUNKAIDŐ.

A szociálpolitika feladata.

A törvényes intézkedések egész sora védi az önálló iparos érdekeit. Az iparjogositvány, a cég, a szabadalom, a védjegy, a minták oltalma a versenytilalom, a tisztességtelen verseny és az árrontás ellen hozott intézkedések, mind azt a célt szolgálják, hogy védjék az iparost azokkal az iparosokkal szemben, akik a gazdasági versenyt esetleg kíméletlenül, a tisztességbe ütköző módon, vagy éppen iparostársaik szerzett jogainak bitorlásával folytatják. A jogalkotás az utóbbi években egyre fokozottabb gondot fordít, hogy

ne csak az iparos, hanem alkalmazottja is védelemben részesüljön.

Az államnak ilyen irányú tevékenységét, amely a gazdasági, művelődési és egészségügyi téren a múltban elmaradt, a dolgozó rétegek megsegítésére, védelmére és helyzetének megjavítására irányul, nevezzük szociálpolitikának. A szociálpolitikai jogalkotások szabályozzák a gyermekek és a nők ipar foglalkoztatását, a munkaidőt, a munkabért, az egészségvédelmet, a munkaszünetet, a fizetések szabadságot, az alkalmazottak biztosítását és ezzel kapcsolatos sok egyéb jogviszonyt. Ezeket a jogviszonyokat ma már a munkaadók érdekképviselői és a munkavállalók szakszervezetei között, a kölcsönös érdekek tekintetbevételével megkötött kollektív (szakmai) szerződések részletesen szabályozzák.

Mit kell tudnunk a kollektív szerződésről?

A kollektív szerződések kötelező megkötéséről kormányrendelet intézkedik. Kollektív szerződést csak a Szakszervezeti Tanács kötelékébe tartozó szakszervezetek egyrészről és másrészről csak a munkáltatók érdekképviselői köthetnek egymással. E szerződések rendelkezései az illető foglalkozási ágban mindenkire kötelezőek, még azokra is, akik esetleg a szerződést kötő szervezeteknek nem is tagjai. Ennek egyik fontos szociális következménye az, hogy a feltételeket egyenlő erejű felek kötik meg, nem pedig a gazdaságilag gyengébb munkavállaló, a gazdaságilag sokkal erősebb munkaadóval, a másik pedig az, hogy a szervezeteken kívülálló sem vállalhatnak kedvezőtlenebb, vagy nyújthatnak kedvezőbb munkafeltételeket, ami által esetleg a szervezet tagjainak érdekeit is veszélyeztethetnék. A kollektív szerződéseket a munkavállalók részéről a Szakszervezeti Tanács, a munkaadók részéről a Nehézipari Központ igazgató tanácsa és a Magyar Állami Szénbányászati R. T. igazgatósága, a

Kisiparosok Országos Szabad Szervezete, a Magyar Kereskedők Országos Központi Szövetsége és a Kis-kereskedők Országos Szabad Szervezete 8 napon belül felülvizsgálják és kölcsönös elfogadás esetén a 7 munkaadóból és 7 munkavállalóból álló Országos Munkabérmegállapító Bizottságnak küldik meg. E bizottság 3 napon belül dönt a jóváhagyásról és intézkedik a közzétételről. A kollektív szerződések csak a Magyar Közlönyben (Hivatalos lap) történt közzététel által válnak érvényessé.

A gyermekek és nők védelme.

A mindennapi iskoláztatásra kötelezett gyermekeket (14 éven alul) ipari üzemben foglalkoztatni nem szabad. Fiatalkorút 18 éven alul tanulólul szerződteni csak abban az esetben szabad, ha az hatósági orvosi bizonyítvány szerint alkalmas a választott foglalkozásra. A munkaadó a tanulóját nem bántalmazhatja és egyébként is köteles a jó családapá gondosságával bánni vele, örködni tartozik tanulója testi épsége, egészsége és erkölcsi magatartása felett. Ha tanulóját lakással és étellel is ellátja, egészséges lakásról és kielégítő étellel köteles gondoskodni. Szakmáján kívül eső, vagy testi erejét meghaladó munkára nem foghatja, iskoláztatását ellenőrizni tartozik. A tanuló munkaideje az iskoláztatási időt is számítva, napi 8 óránál több nem lehet. A tanulónak évenként 4 heti fizetése szabadságot kell adni. Tilos gyermekeket és fiatalkorúakat éjjeli munkára alkalmazni.

Ipari üzemekben nőket csak abban az esetben szabad foglalkoztatni, ha a választott munkára alkalmasságát hatósági orvos igazolja és csak olyan munkakörben, amely testi erejét, egészségét, erkölcsét nem veszélyezteti. Szülés előtt és után 6—6 hétig foglalkoztatni nem szabad. Szoptató nők a munkaidő alatt részletekben 1 órai szünet jár. Ipari vállalatban nőket éj-

jeli munkára alkalmazni nem szabad. Munkaidő, lakás és étellelmezés tekintetében a nőket a fiatalkorúakhoz hasonló elbánásban kell részesíteni.

Hogyan szabályozzák a kollektív szerződések a munkaidőt?

A munkaidő tartamát törvényes intézkedések és a kollektív szerződések szabályozzák. Az ipari munkavállalók munkaideje napi 8 óra, félórás étkezési és tisztálkodási idő. A heti 48 óra elosztása más beosztású is lehet, de napi 9 és fél óránál több csak az érdekképviselők külön hozzájárulásával lehet.

Törvényes munkaszüneti napokon ipari munkát nem szabad végezteni.

A tanulónak és segédnek vallása ünnepnapjain annak gyakorlására megfelelő és elegendő időt kell biztosítani.

Egyes szakmákra vonatkozólag ezenfelül még különleges korlátozások is vannak érvényben, így pl. a sütőiparban. Ezért a munkaadónak kötelessége tudakozódni a szakszervezetnél, az ipartestületnél, hogy a saját szakmájában milyen különleges munkaidő korlátozások állanak fenn.

Az üzletvezető munkaideje milyen korlátozás alá esik?

Tekintettel arra, hogy az üzlet (üzem) vezetője is ugyanolyan alkalmazott, mint a többi iparossegéd, a munkaidőkorlátozások reá is vonatkoznak.

Az iparos dolgozhat-e korlátlan ideig?

A munkaidőkorlátozások nem vonatkoznak az önálló iparosra, éppen ezért annyi ideig dolgozhat műhelyében, amennyi ideig akar, de a segédek és tanoncok munkáját nem veheti csak az előírt módon igénybe.

Hogyan történhet az elmaradt munkaidő pótlása?

Ha valamelyik munkanapon 8 óránál rövidebb ideig dolgoztak a munkások, akkor az így elmaradt munkaidőt oly módon lehet pótolni, hogy a munkaidőt ugyanannak a hétnek más köznapjain legfeljebb 9 órára lehet felemelni. Ha a napi munkaidő megrövidülése előre nem látható okból következett be, akkor szintén fel lehet emelni napi 9 órára a munkaidőt és pedig nemcsak ugyanazon a héten, hanem még a következő héten is. Ha valamely köznapon nem dolgoznak a munkások, akkor az így elmaradt munkanapot ugyanazon a héten, vagy a következő héten lehet pótolni, de ilyenkor sem lehet a felemelt munkaidő napi 10 óránál több. Minden esetben tilos azonban a heti 48 óránál, illetve a rendeletben megállapított leghosszabb heti munkaidőnél hosszabb idejű foglalkoztatás.

A munkaidő korlátozásokat külön hatósági engedély nélkül mikor szabad túllépni?

Az elkerülhetetlenül szükséges mértékben meghosszabbítható a munkaidő:

1. erőhatalom vagy elemi csapás következményeinek elhárítása,
2. nyersanyagok vagy félgyártmányok romlástól való megóvása,
3. üzemi gépek, berendezések, sürgős és szükséges javítása,
4. külső szereléssel, üzemi próbával és kísérlettel vagy átadással kapcsolatos munka elvégzése,
5. hatósági megrendelések, állami érdekből halaszthatatlan teljesítése végett, ha a rendes munka-

időn belül ezt a munkát kiegészítő munkaerők alkalmazásával sem lehet elvégezni.

A munkaidő túllépés bejelentése.

Ha a munkaidőt az előző számú kérdésben felsorolt esetek valamelyike miatt kell meghosszabbítani, erről a meghosszabbítás kezdőpontjától számított 48 óra alatt az I. fokú iparhatóságnak bejelentést tartozik tenni a munkaadó. A bejelentés megtörténtnek tekintendő, amikor azt ajánlott levélben postára adták. A hatósági megrendelések államérdekből való teljesítése céljából történő munkaidő meghosszabbításnál a bejelentéshez a megrendelő hatóság igazoló nyilatkozatát kell csatolni.

Munkatorlódás, postamunka és szezonmunka esetén hogyan kell meghosszabbítást kérni?

Ezek a rendelkezések csaknem minden iparban másként vannak megállapítva, minden esetben azonban I. fokú iparhatósági engedély, vagy éppen miniszteri engedély szükséges a munkaidő meghosszabbításához.

A legtöbb szakmában az a helyzet, hogy a munkaadó évenként legfeljebb 30 napon keresztül túlóráztathatja munkavállalóit, túlóradíjfizetési kötelezettsége mellett. A napi munkaidőt ilyen esetben heti 10 órával fel lehet emelni, de napi 10 óránál hosszabb ideig egy munkavállaló sem foglalkoztatható.

A MUNKABÉREK.

A kollektív szerződések értelmében az egyes iparágakon belül a munkavállalók képzettségük, beosztásuk és szakmai gyakorlati idejük szerint bér csoportokba vannak sorozva. Az egyes bér csoportokban

megállapított bérek legalacsonyabb és egyben legmagasabb béreknek tekintendők.

Az első bércsoportba tartoznak a szakmunkások, a második bércsoportba tartoznak a minősített, betanított munkások, a harmadik bércsoportba a betanított munkások, a negyedik bércsoportba tartoznak a segédmunkások.

Az a csoportvezető, aki legalább két munkástársával együtt dolgozik és munkájával munkatársai munkáját részben irányítja 8%, aki legalább öt munkástársra munkáját irányítja, egyébként velük dolgozik, 15%-kal több bért kap.

Mennyi a túlórabér?

A kollektív szerződés értelmében a napi munkaidőt követő két első túlóra pótléka 25%, a következő két óráé 50%, azon túl, valamint vasárnap és ünnepnapokon végzett munka órabérpótléka 100%.

A családi pótlék.

A társadalombiztosítási kötelezettség alá tartozó minden munkavállaló saját háztartásában eltartott és 16. életévet még be nem töltött minden gyermek után családi pótlékot kap a társadalombiztosító intézettől. Minden olyan munkaadó, akire nem terjednek ki a társadalombiztosítási törvényes rendelkezések, szintén köteles a törvényesen megállapított pótlékkal egyenlő családi pótlékot fizetni munkavállalójának.

Fizetési szabadság.

Az ugyanannál a munkaadónál 6 hónapot meghaladó, egyfolytában eltöltött szolgálat alapján a munkavállaló fizetési szabadsága 6 fizetett munkanap, ez havonként egy nappal emelkedik, tehát egy év után 12 fizetett munkanap és egy év után minden év elteltével egy nappal emelkedik a szabadságidő,

egészen 25 napig. A fizetési szabadságot lehetőleg május és szeptember 15. között kell kiadni.

Végkielégítés.

Végkielégítés illeti meg a szolgálati viszony megszűnésekor azt az ipari munkást, aki ugyanannál a munkaadónál legalább 10 évet, minden más munkavállalót, aki ugyanannál a munkáltatónál legalább 5 évet töltött el megszakítás nélkül. A végkielégítés összege minden betöltött 3 évi szolgálat után a szolgálati viszony megszűnésekor fennálló fizetésnek 1 havi, 15 évet meghaladó szolgálat esetén 2 havi része. Arányosan be kell számítani a megkezdett 3 évi szolgálati idő töredékét is. Nem jár végkielégítés az alkalmazottnak,

1. ha az elbocsátása olyan ok miatt történt, amely miatt a munkáltató a szolgálati viszonyt felmondás nélkül azonnali hatállyal felbonthatja és

2. ha a munkaviszonyt a munkáltatónak fel nem róható okból maga az alkalmazott szünteti meg.

Az alkalmazott halála esetén a végkielégítés a hozzátartozókat illeti meg.

A TÁRSADALOMBIZTOSÍTÁS.

A munkásvédelmi intézkedések között kiemelkedő fontosságú a társadalombiztosítás. A társadalombiztosítás az a közösségi tevékenység, amely a gazdaságilag gyenge társadalmi osztályokról gondoskodik arra az esetre, ha egészségüket vagy munkaképességüket olyan kár éri, hogy megélhetésük veszélyben forog. Ezt a tevékenységet a társadalombiztosító intézetek látják el. (OTI, MABI.)

A társadalombiztosító intézetek állami felügyelet alatt álló önkormányzattal rendelkező intézetek. Biztosítási ágak: 1. betegségi biztosítás, 2. baleseti biztosítás, 3. öregségi, rokkantsági, özvegyégi és árvasági biztosítás.

Az érdekelt vállalatokra és személyekre biztosítási kötelezettség áll fenn.

A biztosítás mindhárom ágra kötelezettek vállalatokként az ipartörvény és a bányatörvény hatálya alá tartozó összes üzemek és foglalkozási ágak, továbbá az ipartörvény hatálya alá nem tartozó, de keresetszerűen üzemeltető foglalkozások, vállalatok és hivatalok, valamint az őstermeléssel összefüggő foglalkozási ágak.

A biztosítás mindhárom ágára kötelezettek személyenként, nemre, korra, állampolgárságra, a bér nagyságára, a szolgálati viszony állandó, ideiglenes, kiegészítő, vagy átmeneti jellegére tekintet nélkül azok, akik biztosítási kötelezettség alá tartozó vállalatnál, hivatalban, vagy foglalkozásban, mint munkavállalók, munkabér ellenében szolgálatot teljesítenek, továbbá azok a háztartási alkalmazottak, korra, nemre, állampolgárságra és a javadalmazás értékére való tekintet nélkül, akik háztartásban, vagy a család körében rendszeres és munkaerejüket teljesen, vagy túlnyomó részben lekötő személyes szolgáltatást teljesítenek. A társadalombiztosítás tehát minden dolgozóra kiterjed.

A bejelentési kötelezettség a munkaadót terheli. A munkaadó köteles a vállalatában, foglalkozásában, hivatalában vagy háztartásában foglalkoztatott minden biztosításra kötelezett munkavállalót 8 nap alatt bejelenteni.

Nem biztosításra kötelezett a családtag, kivéve, ha szerződés alapján munkakönyvvel foglalkoztatott, fizetéses alkalmazott. Családtagnak tekintendő a munkavállaló, ha házastársa, testvére, szülői, gyermekei, nagyszülői és unokái, ha őket a munkaadó saját háztartásában tartja el.

Biztosítási járulékot a munkaadó a munkavállaló pénzben és természetben kapott járandóságainak összege alapján köteles fizetni.

Üzemutódlás esetén, vagyis ha az iparos iparát olyan műhelyben űzi, ahol előtte azonos szakmájú iparos működött, elődje tartozásaiért felelős, kivéve, ha elődje üzemi felszereléséből semmit sem vett át és az üzem 2 hónapnál hosszabb ideig szünetelt.

Önkéntes továbbfizetéssel fenntarthatja biztosítását az, akinek biztosítási kötelezettség alá eső alkalmaztatása megszűnt (önálló lett, pályát változtatott,) korára és egészségi állapotára tekintet nélkül, ha a biztosítási kötelezettség megszűnését megelőző évben legalább hat hónapig biztosítva volt és ha az önkéntes továbbfizetési szándékát a biztosítási kötelezettség megszűnésétől számított 30 napon belül bejelentette.

Önkéntes biztosítással tarthatja fenn biztosítását a biztosítási kötelezettség megszűnése esetén az, aki a kellő biztosítási időtartammal nem rendelkezik, ha 45. életévét még nem töltötte be és egészségi állapotát orvosi vizsgálat megfelelőnek találta.

Minden új alkalmazást, az alkalmazottra és a munkaadóra vonatkozó minden változást, az alkalmazás megszűnését az alkalmazott megbetegedését jelezni kell.

Ha a munkaadó alkalmazottját nem jelenti be, ha az alkalmazott bérét a valóságtól eltérően jelenti, ha nem foglalkoztatott egyént jelenti be, ha nem jelenti az alkalmazott kilépését, vagy akár az alkalmazottra, akár a munkaadóra vonatkozó változásokat, akkor a járulékok, illetőleg magasabb járulékok fizetése alól nem mentesül, de a mulasztása által okozott kárért vagyoni- és büntetőjogilag felelős.

Betegségi biztosítás esetén táppénzre az jogosult, aki keresetképtelen, azaz aki azt a foglalkozást, amely biztosításának alapja volt, betegsége vagy a betegség gyógykezelése miatt nem tudja folytatni. A táppénzen kívül a munkavállalók orvosi gyógykezelést, gyógyszert, gyógyfürdőt és gyógyászati segédeszközöket is kapnak.

Szülés esetén a biztosított nőt, a biztosított feleségét és családtagját illeti meg szülési segély. A szülési segély 3 részből áll: terhességi segély 4—5 héten át, gyermekágyi segély a születéstől számított 6 héten át és szoptatási segély a gyermekágyi segély megszűnésétől számított 12 héten át.

Elhalálozás esetén az elhalálozástól számított 1 éven belül temetési segély igényelhető a halotti anyakönyvi kivonat és a temetési költségek kifizetését igazoló számla alapján. A segély felvételére az jogosult (idegen is lehet), aki az eltemettetésről gondoskodott.

Családi pótlék jár a biztosításra bejelentett munkavállalónak minden 16. életévét még be nem töltött és saját háztartásában eltartott gyermeke után.

Baleseti biztosítás esetén, ha a biztosítottat üzemi baleset érte, amely testi épségében vagy egészségében kárt okozott, a biztosított 20 héten át a betegségi biztosítás szerint járó táppénzt kap, a táppénzen kívül orvosi gyógykezelést, gyógyszereket, fürdőket és gyógyászati segédeszközöket időbeli korlátozás nélkül, gyógykezelési járadékot a táppénzsegély 20 hete után a keresetképtelenséggel járó gyógykezelése befejezéséig, járadékot gyógykezelése megszűntétől keresetképtelenségéig, illetve a csökkent keresőképesség tartamára.

Öregségi, özvegyégi és árvasági biztosítás esetén:

Öregségi járadékot az a biztosított kap, aki 60. életévét betöltötte, 400 héten át biztosítva volt, de ebből az utolsó 10 szolgálati évére legalább 200, vagy teljes szolgálati idejét tekintve évenként átlag legalább 10 heti biztosítás jut.

Rokkantsági járadékot az a biztosított kap, aki egészségi állapota, vagy testi fogyatkozása miatt utolsó átlagos bérének egyharmadát sem tudja megkeresni, feltéve, hogy 200 héten át biztosítva volt, de

ebből az utolsó 10 szolgálati évére legalább 200 vagy teljes szolgálati idejét tekintve évenként átlag legalább 10 heti biztosítás jut, ha rokkantsága előreláthatóan legalább egy évet meghalad.

Özvegyégi járadékot kap az elhunyt biztosított vagy járadékos házastársa, ha az elhunytnak meg volt a 200 járulékhete és az utolsó 10 szolgálati évére legalább 200 vagy teljes biztosítási idejét tekintve évenként átlag legalább 10 heti biztosítás jut és az elhunyt betöltötte a 60 évet.

Árvajáradékot kap az az elhunyt biztosított járadékosa, a 15. évét be nem töltött gyermek után.

Végkielégítést kap a biztosított nő férjhezmenetele esetén, ugyanígy az elhunyt biztosított szülei is, ha azokat eltartotta.

IPARI ÉRDEKKÉPVISELETEK.

Az ipartestület.

Az ipartestület azoknak az iparosoknak törvény által előírt kötelező társulása, akik a kézműves jellegű iparűzés szokásos keretein belül képesítéshez, vagy képesítéshez és engedélyhez kötött ipart űznek. Szabad ipart űzők nem lehetnek az ipartestület tagjai. Képesítéshez kötött ipart űzők gyáriparosok az ipartestületbe, önként beléphetnek. Az önállósult iparos felhívás megvárása nélkül iparjogosítványa elnyerésekor köteles az ipartestületbe lépni. A tag beírásai és tagsági díjjal járul hozzá az ipartestület fenntartásához, e díjak behajtása közadók módjára történhet.

Mi az ipartestület feladata?

Az ipartestület feladata igen széleskörű: a testületi érdekek képviselése és előmozdítása, az iparhatóságok támogatása és az iparostanulmányokban iparhatósági jogok gyakorlása.

Tevékenységeinek elvégzésére szolgáló szervek: a közgyűlés, az előjáróság, a szakosztályok, az ipartestületi szék és a békéltető bizottság.

Az iparhatóságot az ipartestületben az iparhatósági biztos képviseli. Az iparhatósági biztos örökös, hogy az ipartestület a reáruházott hatósági teendőket pontosan végrehajtsa, szabálytalan határozatok ellen felszólalhat, azok végrehajtását felfüggesztheti és a tapasztalt szabálytalanságokról, vagy mulasztásokról jelentést tesz az iparhatóságnak.

Milyen ipartestületek vannak?

Budapesten egy-egy szakma, vagy több hasonló szakma alkot szakipartestületet.

Vidéken egy város, vagy egy város és több község, vagy több község iparosai alkotnak általános ipartestületet.

Melyek az ipartestület fontosabb önkormányzati szervei?

A közgyűlés az ipartestület legfőbb önkormányzati szerve. Minden évben egy rendes és a szükség' z képest rendkívüli közgyűlés összehívását a tagok is kérhetik. A közgyűlésen minden szavazásra jogosult tagnak felszólalási és tanácskozási joga van. Szavazatra nem jogosultak a büntető eljárás, büntetés, csőd, gyámság és gondnokság alatt állók, valamint azok, akiknek 2 évi tagsági díj hátralékuk van. A közgyűlés hatáskörébe tartozik a tisztikar, az előjáróság, az ipartestületi szék és a bizottságok tagjainak megválasztása, az iparosság érdekeivel összefüggő minden kérdés tárgyalása, az évi zárszámadás és az évi költségelőirányzat, valamint a vagyonmérleg tárgyalása és elfogadása. A közgyűlésre az iparhatósági biztost is meg kell hívni. Közgyűlést minden év február végéig kell tartani.

Az előjáróság az ipartestület elnökéből, alelnökéből és a közgyűlés által 3 évre választott előjárósági

tagokból áll. Az előjáróság intézi az ipartestület mindazon teendőit, amelyek nincsenek a közgyűlés részére fenntartva. Üléseket havonként köteles tartani.

A szakosztályok az egyes iparáguk és a rokoniparágak érdekeit képviselik. Maga az ipartestület szakmai különbség nélkül az egész iparosság érdekképviselője, a szakosztályok ezen belül saját iparáguk védelméről (kontárok elleni küzdelem) és fejlesztéséről (bemutatók, versenyek, tanfolyamok rendezése) gondoskodnak.

Az ipartestületi szék az ipartestület fegyelmi bírósága. Intézkedik az ipartestület tisztikarának és tagjainak fegyelmi ügyeiben, feladata a közösségi tisztesség és fegyelem érvényesítése, az egészségtelen és káros verseny megakadályozása, ellenőrzi a tanulókra és segédekre vonatkozó rendeletek megtartását, a tagok kihágási ügyeiben szakképviselői jogot gyakorol, az iparüzés tisztességét sértő tagokat figyelmezteti, cselekedetük abbahagyására felszólítja, szükség esetén a polgári bíróságnál feljelentést tesz. Az ipartestületi szék tagjai az ipartestületben más tisztséget nem viselhetnek.

A békéltető bizottság elnöke az iparhatósági biztos, tagjai felerészben munkaadók, felerészben segédek. Feladata a munkaadó és alkalmazottja között a munkaviszonyból származó vitás ügyeknek békés elintézése, vagy ennek sikertelensége esetén elsőfokú határozattal. Ezt a határozatot meg lehet fellebbezni a járásbírósághoz.

Ipartestületi szék nemlétében hogyan választják az ellenőrző tagokat?

Olyan ipartestületben, ahol az ipartestületi széket nem alakították meg, a közgyűlés az előjáróságba választ ellenőrző tagokat, mégpedig úgy, hogy lehetőleg minden egyes iparág képviselve legyen és hogy egy-egy ellenőrre legföljebb ötven ellenőrzendő műhely essék. Az így megválasztott ellenőrző előjárósági

tagok azonban csak az ellenőrzést látják el, egyébként az ipartestület előjáróságának működésében részt nem vehetnek. Az egyes előjárósági ellenőrök feladatkörét az ipartestület elnöke és alelnöke közösen jelöli ki.

Mi az ellenőrző feladata?

Az ellenőrzőnek a hozzá beosztott tanulót, vagy segédet foglalkoztató ipartestületi rendes tagokat meg kell látogatnia. Az iparosnak az ellenőrző látogatásának időpontjáról előzetesen tudomása nem lehet. Meg sem lehet látogatni;

a) minden egyes ipartestületi rendes tagot évenként egyszer,

b) azt az ipartestületi rendes tagot, aki ellen a tanuló, vagy segédek foglalkoztatása tekintetében írásban panasz érkezett, ennek vétele után nyomban, de a névtelen panaszt figyelmen kívül kell hagyni,

c) bármelyik ipartestületi rendes tagot, annak megállapítása végett, hogy az előző látogatás alkalmával észlelt szabálytalanságokat megszüntette-e?

Mire van joga az ellenőrzőnek?

Az ellenőrzőnek, amennyiben ebbeli minőségét az iparos előtt igazolja, jogában áll megtekinteni mindazokat a helyiségeket és munkahelyeket, ahol tanulót vagy segédet foglalkoztatnak, tanulónak vagy segédnek bért fizetnek, továbbá amelyekben tanuló vagy segéd lakik. Nem tekintheti meg azonban a munkahelyeket abban az esetben, ha az nem az iparos, hanem magánfél (megrendelő) lakásában, üzletében vagy műhelyében van. Este 8 órától reggel 8 óráig pedig csak azokat a helyiségeket tekintheti meg, amelyekben ebben az időben is ipari munka folyik. A látogatásnak úgy kell történnie, hogy az az iparos munkáját legkevésbé zavarja. Az ellenőrzőnek jogában áll az iparoshoz, a tanulókhöz és a segédekhez kérdéseket intézni. Aki ebben akadályozza, megsérti az ipartestületi fegyelmet.

Szakértő ki lehet az ellenőrzésnél?

Az ellenőrző, ha nem azt az ipart folytatja, mint a meglátogatott iparos, a látogatásra szükség esetében szakértőt vihet magával. A szakértőt az ipartestületi szék (ipartestület) elnöke jelöli ki az ipartestületnek a meglátogatott iparossal azonos ipart gyakorló tagjai közül.

Mi az ellenőrzött iparos kötelessége?

Az iparos köteles a látogatás alkalmával az ellenőrző segítségére lenni, neki a kért felvilágosításokat megadni, nem szabad a tanulót, vagy segédet a felvilágosítás megadásától vagy panaszja előterjesztésétől eltiltani, vagy valótlan felelet adására ösztönözni.

Mikor tiltakozhat az iparos?

Az iparos az ellenőrző, illetőleg a szakértő működése ellen tiltakozhat, ha

a) olyan okok forognak fenn, amelyek elfogultsága iránt alapos kétséget támasztanak,

b) olyan kérdést tesz fel vagy olyan helyiséget kíván megtekinteni, amely kérdés, vagy megtekintés az iparos üzemi vagy üzleti titkának felderítésével járna.

Az a) pont alapján legkésőbb az ellenőrzőnek, illetőleg a szakértőnek az üzletben (műhelyben, lakásban, munkahelyen) való megjelenésekor lehet tiltakozni. Az, akinek látogatása ellen az iparos kellő időben tiltakozott, köteles azonnal távozni.

A b) pontra alapított tiltakozás esetében a feleletadást nem lehet megkívánni, illetőleg a helyiség megtekintését mellőzni kell.

Az ellenőrző az a) pontra alapított és személyére vonatkozó tiltakozást minden esetben, egyéb tiltakozást csak abban az esetben, ha azt szükségesnek

látja, döntés végett az ipartestületi szék (előjáróság) elé terjeszti. Ha az ipartestületi szék (előjáróság) a tiltakozást alaptalannak találta, a határozat jogerőre emelkedése után ugyanarra az okra alapított újabb tiltakozást figyelmen kívül kell hagyni.

Mik az ellenőrzés következményei?

Ha az ellenőrző azt tapasztalja, hogy az iparos a nála alkalmazott tanulók és segédek foglalkoztatására, a velük való bánásmódra, a nála lakó tanulók és segédek ellátására vonatkozó rendelkezéseket nem tartja meg, az iparost figyelmezteti, szükség esetében a megfelelő intézkedések megtételére kellő határidőt tűz ki és felhívja az iparost, hogy a határidő elteltével az intézkedések megtételét jelentse. Ha a figyelmeztetés eredménytelen, vagy a kitűzött határidő eredménytelenül telt el, az ellenőrző az ipartestületi széknek (előjáróságnak) és a hatóságnak jelentést tesz. Végül ha bűncselekmény alapos gyanuja forog fenn, vagy ha egyébként sürgős hatósági intézkedésekre van szükség, az ellenőrző az előzetes figyelmeztetés mellőzésével nyomban a hatósághoz köteles fordulni.

Az ellenőrző köteles a látogatásokról az ipartestületi széknek (előjáróságnak) havonta jelentést tenni. A jelentésben az előző bekezdés alapján tett intézkedéseiről pontosan be kell számolnia.

Az ellenőrzésből milyen büntetések származhatnak?

Az ipartestületi fegyelmet sérti meg és az ipartestületi szék által bírsággal büntethető:

1. az iparos, ha az ellenőrzéssel szemben nyilvánvalóan alaptalan tiltakozást terjeszt elő, vagy ha az ellenőrző és szakértő működését egyébként megakadályozza,

2. az ellenőrző, vagy szakértő, ha kötelességét nem az előírásnak megfelelően teljesíti, ha az iparost indokolatlanul zaklatja, ha ebben a minőségben megtudott üzleti vagy üzemi titkot jogtalanul másval közli, vagy a maga vagy más javára jogtalanul felhasználja.

Milyen ipari érdekképviselések vannak még?

A törvényes (kényszertásuláson alapuló) érdekképviseléseken felül az iparosok alakíthatnak még szabadtársuláson alapuló érdekképviselőket is, ilyenek: az ipartársulatok, iparoskörök, egyesületek, szövetségek és újabban a Kisiparosok Országos Szabadszervezete. Ezeknek tagjai önként lépnek az érdekképviselő kötelékébe. Alapszabály szerint működnek. Alapszabályait a kormányhatóságnak kell jóváhagyni. Ilyen érdekképviselőket a képesítéshez nem kötött ipart űző iparosok is alakíthatnak.

Mint érdekképviselői szervek működtek még a kereskedelmi és iparkamarák, valamint az Ipartestület Országos Központja (I. P. O. K.). Az ipari igazgatóságok, valamint belkereskedelmi igazgatóságok feállításával a kereskedelmi és iparkamarák és az I. P. O. K. megszűntek, hatáskörüket részben a fentemlített igazgatóságok, részben pedig a szabadszervezetek (szakszervezetek) vették át.

A SZAKSZERVEZETEK.

A munkafeltételek megállapításában a munkaadó és a munkavállaló elvben egyenlőjogú felek és ennek megfelelően a munkabér, a munkaidő és egyéb munkaviszony megállapítása közöttük szabad megállapodás tárgya. Minthogy azonban a feltételek megszabásában rendszerint az anyagilag erősebb fél tudja érdekeit jobban érvényesíteni, a munkavállaló van kedvezőtlenebb helyzetben, különösen, ha a munkavállaló egyedül áll a munkaadóval szemben. Ilyen esetben mindig a munkás a vesztes fél.

A tőkés gazdasági és politikai rendszerek jogalkotásai elsősorban a munkaadók jogait védték, nem a munkásosztály érdekeit. Annak a helyzetnek felismerése, hogy az egyének gyenge erejét a tömörülés és a szervezkedés hatalmas erővé egyesíti, vezetett a szakmánként történő egyesülés gondolatához. A munkások szervezett tömörülése Angliában kezdődött a XIX. század első negyedében. A „trade union”-ok szakmai szervezetek voltak. Ezek a tömörülés folytán nyert erejükkel már a XIX. század első felében elérték, hogy az angol törvényhozás munkásvédő törvényeket hozott a nők és gyermekek embertelen kihasználása ellen és a munkaidő elviselhető szabályozásával. A szakszervezeti mozgalom gyorsan elterjedt a többi országok munkásai között is. Angliában békésebben, Franciaországban és Oroszországban forradalmi úton harcoltak a munkásság helyzetének megjavításáért, Németországban pedig Marx és Engels szocialista tanainak hatása alatt már politikai jellegű öltöttek küzdelmek.

A szakszervezetek elsősorban gazdasági irányú szervezetek, de közvetve, vagy közvetlenül politikai célokat is szolgálnak. Céljuk a munkásság érdekeinek hatásosabb védelme és gazdasági érvényesülésének eredményesebb kiharcolása. Eszközeik: az összetartáson alapuló kölcsönös segítség, a hatóságokkal és a munkaadókkal folytatott tárgyalások, felvilágosító előadások, a sajtó útján kifejtett propaganda, segélypénztárak és végső szükség esetén a munkabeszüntetés, sztrájk.

A magyarországi szakszervezetek története.

Magyarországon a munkásosztály aránylag későn, 1848 után alakult csak ki, részint a megszűnt céhek munkássá lett kisiparosaiból, részint pedig a feudális mezőgazdaságból kiszorult és a városi gyárakban elhelyezkedő dolgozókból. A munkások hely-

zete bér, munkaidő és munkafeltételek szempontjából nálunk is igen súlyos volt, tehát érthető, hogy a nyugaton már eredményeket felmutató munkásmozgalmak megértésre és követésre találtak. A XIX. sz. 80-as éveitől kezdve nálunk is megindult a szakszervezeti mozgalom. Tevékenységük hozta létre a munkásbiztosítást és néhány nem jelentős munkásvédelmi törvény megalkotását. Hatásosabb tevékenységük azonban meghiusult a hatóságok magatartása miatt. Csak a második világháború után a demokratikus kormányzat méltányolta és ismerte el a szakszervezetek gazdasági és társadalmi jelentőségét.

A magyar szakszervezetek ma a kollektív szerződések megkötésével a munkáltatókkal egyenlő erejű felek a munkafeltételek megállapításában. Üzemi bizottságok, vagy üzemi megbízottak képviselik és védik a dolgozó érdekeit. Szakszervezetek kizárólagos joga a munkaközvetítés, hatáskörükbe tartozik a munkássegélyezés és az egészségügyi intézmények megszervezése, valamint az üzemi bizottságok irányítása.

A szakszervezeteket a Szakszervezeti Tanács foglalja egységbe és irányítja tervszerűen működésüket.

ÜZEMI BIZOTTSÁGOK.

A szakszervezetek — főként külföldön — már régóta követelték és részben el is érték a munkásoknak a vállalat teendőibe való beleszólási jogát. Előbb a szakszervezetek bizalmijai, később az üzemi tanácsok nyertek inkább csak szociálpolitikai és kevésbé jelentős gazdasági kérdésekben a vállalat ügyeibe beleszólási jogot. A vállalatok irányítására is kiterjedő hatáskört nálunk csak a kormányrendelettel, 1945-ben megszervezett üzemi bizottságok kaptak.

Minden ipari üzem, amely húsznál és kereskedelmi vállalat, amely 15-nél több munkavállalót foglal-

kozat, köteles üzemi bizottságot választani. (Keve-
sebb számú munkavállaló esetén egy-két bizalmi egyén
választható.) Választó az üzemben alkalmazott min-
den 18. életévet betöltött munkás, választható az
üzemben 6, vagy más üzemmel együtt 12 hónap óta
alkalmazott, írni és olvasni tudó minden választó.
A jelölőbizottság kijelölése alapján a választás sza-
vazólappal történik, külön a munkások és külön
tisztviselők részéről. A megejtett választás ellen 15
napon belül a Szakszervezeti Tanácsnál lehet panaszt
tenni. Az üzemi bizottság tagjainak száma munkások
részéről 20-tól 150 munkásig 3 rendes és 3 póttag,
150-től 200-ig 4 rendes és 4 póttag, ilyen arányban leg-
feljebb 25—25-ig, tisztviselők részéről 5—15 alkalma-
zottig 1—1, 100-ig 2—2 rendes és póttag, ilyen arány-
ban legfeljebb 5—5 tagig. Az üzemi bizottság a maga
kebeléből elnököt és elnökhelyettesét választ. Az üzemi
bizottság elnöke, ha az üzem munkásainak száma
300-at meghalad, mentes az üzemi munka alól, há-
romszázat meghaladó munkaslétszám esetén az ipari
üzemi bizottság elnöke, ötvenet meghaladó tisztviselő
létszáma esetén a kereskedelmi üzemi bizottság elnöke
a vállalat irányításában személyesen is résztvesz. Az
üzemi bizottság havonként legalább egyszer, de a
szükséghez képest többször is ülést tart.

Az üzemi bizottság intézkedik a munkabér, a
munkaidő, a szabadság, alkalmazás és elbocsátás,
szolgálati és fegyelmi ügyekben, hatásköre kiterjed a
munkások gazdasági, kulturális és jóléti ügyeire, a
vállalat termelésének és üzleti tevékenységének fej-
lesztésére, ezek ellenőrzése céljából felvilágosításokat
szerezhet, betekinthez a vállalat könyveibe és ügyvi-
telébe, a termelésre vonatkozó ügyekben javaslatokat
tehet. Részvénytársaságok, szövetkezetek és korlá-
tolt felelősségű társaságok üzemi bizottságának két
tagja tanácskozási joggal jelen lehet az igazgatóság,
illetve a taggyűlés ülésein.

Az üzem vezetője (a munkáltató) köteles az
üzemi bizottság irányító és ellenőrző tevékenységét
mindenben előmozdítani, az üzleti könyveket, az ügy-
vitelt feltáró minden iratot és adatot rendelkezésre bo-
csátani, az üzemi bizottság által szükségesnek látott
könyvszakértői vizsgálat költségeit fedezni, a vállalat
szokásos kereteit meghaladó kötelezettségvállalás ok-
mányait az üzemi bizottsággal láttamoztatni.

Az üzemi bizottságnak ez a széles jogköre súlyos
felelősséget is ró az üzemi bizottságra. Kötelessége a
munkavállalók jogos kívánságainak és törekvéseinek
elősegítése, a vállalat eredményes vagy eredménytelen
működésének okairól való tájékoztatás, a munkatelje-
sítőmény fokozására való törekvés, az üzem és alkal-
mazottak érdekeinek összehangolása, az üzem tulaj-
donosával lehetőleg közös egyetértésben a termelés,
fogyasztás és a közösség érdekeinek előmozdítása.

AZ IPARI SZAKOKTATÁS.

Az iparos társadalom gazdasági és szakmai szín-
vonalának emelése mellett igen nagyfontosságú az ál-
talanos műveltség és a szakmával kapcsolatos szel-
lemi képzettség hozzáférhetővé tétele is. Az iparokta-
tási intézetek feladata az iparosnemzedék hiánytalan
szakképzettsége mellett a szakmaihoz illeszkedő köz-
műveltség megadása.

Hányféle iparoktatási intézet van jelenleg Magyar-
országon?

Az iparoktatási intézetek tagozódása a következő:

1. iparosiskola (iparostanonc iskola),
2. műszaki középiskola és
3. műszaki egyetem.

a) Iparosképző iskolát köteles felállítani az a köz-
ség vagy üzem, ahol az iparostanulók száma legalább

40. Ha az iparos- és kereskedőtanulók száma csak együtt éri el a negyvenet, közös iparos- és kereskedőképző iskolát, ahol viszont a női tanulók száma magában eléri a negyvenet, női iskolát is kell felállítani, ipari szakmánként 25 iparostanuló részére szakirányú iparosképző iskolát kell szervezni. Ha a tanulók száma 40-et nem éri el, de 25-nél több, ott az oktatást tanfolyamon kell ellátni.

A műszaki középiskola tulajdonképpen az iparoktatási szervezet eddigi középső fokozatához tartozó három iskolatípus célszerű egyesítése az alábbi alapelvekkel:

b) 1. A műszaki középiskolának 4 osztálya (évfolyama) van.

2. A műszaki középiskola első osztályába általában az vehető fel, aki az általános iskola 8. osztályát (átmenetileg a gimnázium, vagy polgári iskola 4. osztályát, vagy a népiskola 8. osztályát jelen eredménnyel) elvégezte, 18, életévét még nem töltötte be, orvosi és alkalmassági vizsgán sikerrel átesett és ezután az iskola műhelyében 6 heti műhélly munkával bizonyosságot tett arról, hogy a választott szakmában elengethetetlen gyakorlati készséggel rendelkezik.

3. A műszaki középiskola 4. osztályának sikeres elvégzése után a tanuló a műszaki (szakmai) tárgyakból záróvizsgát tesz, ezt követően pedig kérelmére érettségi vizsgálatot tehet.

4. A záróvizsgálatot tett tanulók egy évi szakbavágó gyakorlat után az iskolában alakítandó mestervizsgáztató bizottság előtt mestervizsgára jelentkezhetnek és annak sikeres kiállása után a „mester“ cím használatára jogosultak és iparjogosítványt nyerhetnek.

5. Az érettségi vizsgálat tárgyai a magyar nyelv és irodalom, idegen nyelv, történelem, mennyiség-tan, természet-tan. Az érettségi vizsgálatot tett tanulók a gimnáziumban érettségizettekkel a mű-

egyetem megfelelő karán való továbbtanulás szempontjából teljesen egyenlő elbírálás alá esnek.

6. A műszaki középiskolát végzettek címe a szakirány megjelölésével „technikus“.

c) A műszaki középiskola fokozatosan épül ki. Első osztályai már az 1947/48. iskolai évben megnyitottak az eddigi állami ipariskolák székhelyein, fa-, fém-, gép-, villamos-, textil-, vegyi-, mezőgazdasági gépészeti-, molnár-, bőrkészítő és feldozóipari, járműipari és építőipari szakmai képzéssel.

Mely hatóság irányítja közvetlenül az ipari termelést?

Az ipari termelés közvetlen irányítása az ipari igazgatóságok feladata. Az 5380/1948. számú kormányrendelet állította fel az ipari igazgatóságokat. Az egyes ipari igazgatóságok különböző szakminiszterek főfelügyelete alatt állanak.

a) A miniszterelnök főfelügyelete alatt állanak:

1. a filmipari igazgatóság.

b) Az iparügyi miniszter főfelügyelete alatt:

2. ásványolajipari igazgatóság,

3. bauxit- és alumíniumipari igazgatóság,

4. bőr-, gumi- és szőrmeipari igazgatóság,

5. erőáramú gépgyártó és berendezési ipari igazgatóság,

6. faipari igazgatóság,

7. finomtechnikai és optikai ipari igazgatóság,

8. gépipari és vasipari tömegcikk ipari igazgatósága,

9. híradástechnikai ipari igazgatóság,

10. iparfejlesztési ipari igazgatóság,

11. mész, cement- és üvegipari igazgatóság,

12. nehézipari igazgatóság,

13. nyomdaipari igazgatóság,

14. papírosipari igazgatóság,

15. szénbányászati ipari igazgatóság,

16. textilipari igazgatóság,

17. könnyű vegyipari igazgatóság,
 18. nehéz vegyipari igazgatóság,
 19. villamosipari igazgatóság.
- c) A földművelésügyi miniszter főfelügyelete alatt:
 20. konzerv- és baromfi ipari igazgatóság,
 21. malomipari igazgatóság,
 22. tejipari igazgatóság,
 23. sőr-, maláta- és édesipari igazgatóság.
- d) Az építés- és közmunkaügyi miniszter főfelügyelete alatt:
 24. magasépítőipari igazgatóság,
 25. tégl- és cserépipari igazgatóság.
- e) A közlekedésügyi miniszter főfelügyelete alatt:
 26. kőbányaipari igazgatóság,
 27. mélyépítőipari igazgatóság.
- f) A pénzügyminiszter főfelügyelete alatt:
 28. cukoripari igazgatóság,
 29. szeszipari igazgatóság.

A nehézipari igazgatóság feladatkörét további intézkedésig a Nehézipari Központ, a szénbányászatát a Magyar Állami Szénbányászat, a villamos energiaipari igazgatóság feladatkörét pedig az Állami Villamosművek Részvénytársaság látja el.

Az ipari igazgatóságok, hatóságok és minden, a kisipar körét meghaladó iparvállalat hatáskörükbe tartozik. Az iparigazgatóságok gondoskodnak arról is, hogy az Országos Tervhivatal utasításai alapján a gazdasági részlettervek kellő időben elkészüljenek.

TARGYMUTATÓ

Oldal		Oldal	
Ajánlat közszállításnál	43	Ellenőrző feladata	72
Ajánlat mellékletei	43	Ellenőrző joga	72
Allam, államfő	5	Ellenőrzött iparos köteles-	
Államhatalom	6	sége	73
Állami üzemek közszállítá-		Elmaradt munkaidő pótlása	62
nál	45	Előjáró	7
Arrontás	39	Előjáróság ipartestületi	70
Arrontási ügyben panasz	40	Elvont iparüzési jog vissza-	
Arszámítás	38, 49	adása	29
Arvédelem	38	Engedélyhez kötött iparok	10
Bánatpénz	46	Érettségizettek tanideje	14
Beiratás ipariskolába	16	Fellebbezés	9
Békéltető bizottság	71	Felmentés iskolalátogatás	
Bércsoportok	63	alói	18
Bérpótlék	64	Felmondás	24
Betéti társaság	32	Fióküzlet vezetője	31
Biztosíték	54	Fizetéses szabadság	64
Büntetés ellenőrzés alapján	74	Fővállalkozó	49
Cégbejegyzés	30	Gyárszerű iparüzés	35
Cégbíróság	30	Gyárszerű iparüzés közszállí-	
Cégbitörlés	41	tásnál	50
Cégkizárólagosság	30	Gyermekek védelme	60
Cégmegjelölés, cég tábla	29	Gyermekek nevelési pót-	
Cégvalódság	30	lék	64, 68
Csendes társaság	32	Haszon	39
Eljárás jogosulatlan iparüzők-		Házastárs iparüzése özvegyi	
kel szemben	35	jogon	28
Ellátatlanság igazolása	28	Helyhatósági szabályrendelet	8
Ellenőrzés	72	Helyi vállalkozó kedvezménye	52
Ellenőrzésből származó bünte-		Hitelrontás	41
tés	74	Hólabdaszerződés	41
Ellenőrzés elleni tiltakozás	73		

	Oldal		Oldal
Iparengedély	27	Javítási jog	37
Ipari érdekképviseletek	69	Járadék OTI	68
Ipar gyakorlásának bejelentése	27	Jelentkezés mestervizsára	26
Ipari árvédelem	38	Jog	7
Iparigazolvány	27	Jogorvoslat közszállításoknál	52
Ipari igazgatóságok	81	Jogosulatlan iparűzők elleni eljárás	35
Ipari munka közvetítése	77	Kedvezmények Közszállításnál	51, 52
Iparjogosítvány	27	Kezelési és javítási jog	37
Iparhatóságok	8	Képesítéshez kötött iparok	10, 11
Iparjogosítvány hatálya	23	Képesítéshez kötött iparok gyakorlati kiadása	11
Iparjogosítvány kiadása	27	KIOSZ	75
Iparjogosítvány kiadása miniszteri engedély alapján	27	Kisipari hitel	56
Iparjogosítvány kiadása szabadalom alapján	27	Kisipari kivétel	54
Iparoktatási intézetek	79	Kisipari Kivételi Intézet	55
Iparos munkaideje	61	Kisipari jelleg közszállításnál	50
Iparostanuló jogai és kötele-ségei	14	Kisipari jelleg igazolása	51
Iparosképző iskola	16	Kisipari szövözetkezetek kedvezménye	51
Ipar önálló gyakorlása	27	Kiskorúak iparűzése	28
Ipar szüneteltetése	27, 28	Ki lehet üzletvezető	31
Ipari termelés irányítása	81	Ki tarthat tanulót	12
Ipartestület	69, 70	Ki nem tarthat tanulót	12
Ipartestületi fegyelem	74	Ki használhatja a mester címet	26
Ipartestület feladatai	69	Ki tehet mestervizsgát	24
Ipartestületi önkormányzati szervek	70	Ki kell segéd vizsára bocsátani	20
Ipartestületi békéltető bizottság	71	Kizárás közszállításból	46
Ipartestületi ellenőrző tagok	71	Kollektív szerződés	59
Ipartestületi előjáróság	70	Kontárok elleni eljárás	35
Ipartestületi közgyűlés	70	Korlátolt felelősségű társaság	33
Ipartestületi szakosztályok	71	Kölcson felvétele	58
Ipartestületi szék	71	Kölcsonösszeg nagysága	57
Ipartestületi szakértő	73	Kölcson visszafizetése	58
Ipartestületi tagsági díj	69	Közkereseti társaság	31
Iparűzési jog elvonása	29	Középítkezések	48
Iparűzés megkezdése	27	Közszállítás	44
Ipartörvények	9, 10, 11	Közszállítás kiadása	44, 45
Ipok	75		
Irottjog	7		
Ismételt mestervizsga	26		

	Oldal		Oldal
Közszállítási ajánlat	47	Reális ár	49
Közszállítási értesítő	45	Rendelet	8
Közszállítási határidő	53	Részvénytársaság	33
Közszállítási szabályzat	44	Rokoniparok	11
Követelés engedményezése	53	Rokoniparnál mestervizsga	25
Leghosszabb munkaidő	51	Segéd áttérése más iparra	23
Magyarországi szakszervezetek	76	Segéd felmondási ideje	24
Mesteri cím használata	26	Segédi munkakönyv	22
Mestervizsgálat	24	Segédi szabavágó gyakorlat	21
Mestervizsgálat célja	24	Segédügyek	19
Mestervizsgára jelentkezés	26	Segédvizsgálat	19
Mestervizsgabizottság	26	Segédvizsgálat célja	20
Mestervizsgálatot tett segéd	26	Sikertelen mestervizsga	26
Mestervizsga részei	25	Sikertelen segédvizsga	21
Mintabitorlás	42	Szabavágó gyakorlat	25
Moszk	33	Szakiskolát végzettek mestertervizsgája	25
Munkaadó bejelentési kötelezettsége	66	Szakoktatás	79
Munkaadó köteleessége a tanulóval szemben	14	Szaktanfolyamot végzettek mestertervizsgája	25
Munkabérek	63	Szakszervezetek	75
Munkaegyesítés	36	Szakszervezeti Tanács	59
Munkakör túllépés	37	Szédelgő feldicsérés	41
Munkakönyv	22	Szokásjog	7
Munkakönyv kiállítása	22	Szociálpolitika	58
Munkaidő pótlása	62	Szövetkezetek	32
Munkások és munkaidő	53	Szövetkezetek szervei	33
Munkaidő túllépése	62, 63	Szövetkezet kedvezménye közszállításnál	51
Munkaidő torlódás	63	Szövetkezeti törvény	32
Műszaki eróvetem	79	Tagsági díj	69
Műszaki középiskola	79	Tandíj ipariskolában	18
Nemzetgyűlés	5	Taneszközök beszerzése	18
Névbitorlás	41	Tanidő	13
Nyilvános versenytárgyalás	46	Tanidő megrövidítése	14
Nők védelme	60	Tanszerződés megkötése	13
Országgyűlés	5	Tanuló ellenőrzése	18
Önálló iparűzés	24, 27	Tanuló felmentése iskolalátogatás alól	17
Önálló iparűző munkaideje	61	Tanuló fizetési szabadsága	14
Önköltségi ár	38	Tanuló foglalkoztatása	15
Özvegyek iparűzése	28	Tanuló jogai és köteleessége	14
Panasz tisztességtelen verseny ellen	44	Tanuló munkába állítások	19
Próbaidő	13	Tanulótartás joga	12

	Oldal		Oldal
Tanviszony felbontása	15	Utánzás	41, 42
Társadalombiztosítás	65	Üzemi bizottságok	77
Társas iparüzés	31	Üzleti titoktartás	43
Tehetségversenyek	19	Üzleti vesztegetés	41
Tisztességtelen verseny	40	Üzlet megjelölése	29
Törvény	7	Üzletvezető	31
Túlórabér	64	Versenyárgyalás	44, 46
Ujrafelvételi kérelem	9	Versenytilalom	43
Unokák iparüzése	28	Végrehajtóhatalom	6

AZ IPARI SZAKKÖNYVTÁR KIADVANYAI:

3—	5. Vízvezetékszerelés	Ft 6.—
6—	7. Gázszerelés	" 4.—
8—	9. Központi fűtésszerelés	" 4.—
17—	19. Elvi jelentőségű kihágási határozatok	" 6.—
	20. Fodrászipari technológia	" 2.—
21—	22. A kozmetikus kézikönyve	" 4.—
25—	27. Ipartestületek névtára (1937)	" 6.—
28—	30. Cipészipari ismeretek	" 6.—
	31. Acszipari ismeretek	" 2.—
	32. Látszerészipari ismeretek	" 6.—
36—	38. Asztalosipar	" 6.—
39—	41. Női divatipari szakrajz	" 6.—
42—	44. Sütőipar	" 6.—
45—	47. Cukrászipar	" 6.—
48—	50. Kalaposipar	" 14.—
51—	57. Szakoktatási évkönyv 1940.	" 8.—
58—	61. Villamos szerelés	" 4.—
62—	63. Kéményseprőipar	" 2.—
	64. Tájékoztató az építési korlátozásokról (1941)	" 2.—
65—	66. Építőipari ismeretek	" 4.—
67—	68. Időszerű épületszerkezetek (1942)	" 6.—
78—	80. Tetőfedőipari ismeretek	" 12.—
81—	86. Ipartestületek névtára (1942)	" 8.—
87—	90. Fényképészipar	" 20.—
91—	100. Jelentés az ipari továbbképzőtanfolyamokról (1942)	" 6.—
101—	103. Acsszerkezetek	" 6.—
104—	106. Díszműkovács	" 4.—
107—	108. Kávésipari ismeretek	" 6.—
109—	111. Talajművelőgépek	" 6.—
112—	114. Stílusismeretek	" 6.—
115—	117. Műszaki mechanika alapelemei	" 6.—

A könyvek a 104.556. sz. postatakarékpénztári befizetési lapon — azok árának előre való befizetésével — rendelhetők meg; befizetési lapot kívánatra küldünk.

A megrendelt számokat bérmentve küldi a Tanfolyamvezetőség a megrendelő címére.

10.

rod.

101-

B7

2017.0. 10.
NKE EKK KTK Kari Könyvtár

Muzeális *00073168* könyv. told.

